

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE 109

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

4

TRAVANJ
2017

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinac« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izšao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski
planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497

Preplata i informacije
Ured Hrvatskoga
planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@hps.hr
<http://www.hps.hr>

Uredništvo

E-mail adresa
za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@hps.hr

Tisk

Ekološki glasnik d.o.o.
Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

Pretraživač i digitalni arhiv

Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te tržilica s bibliografijom časopisa dostupni su na internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

<http://www.hps.hr>

Suradnja u časopisu

Prilozi se mogu slati posredstvom elektroničke ili redovne pošte. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati u digitalnom formatu (elektroničkom poštom, na CD-u ili DVD-u, u originalnoj veličini (bez smanjivanja), ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskoga planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

Glavni i odgovorni urednik

Alan Caplar
Palмотићева 27, 10000 Zagreb
e-mail: caplar@hps.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Darko Berljak
Vlado Božić
Goran Gabrić
Ivan Hapač
prof. dr. Darko Grundler
Faruk Islamović
Krunoslav Milas
Radovan Milčić
prof. dr. Željko Poljak
Robert Smolec
Damir Šantek
Klara Jasna Žagar

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Preplata

Godišnja preplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Preplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR4123600001101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, treba biti upisan Vaš preplatnički broj.

Godišnja preplata za inozemstvo iznosi 35 eura, a uplaćuje se na račun BIC ZABA-HR2X 25731-3253236, uz poziv na preplatnički broj.

Cijena pojedinačnog primjerka je 15 kuna (+ poštara).

Vaš preplatnički broj otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnicu možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se preplatiti

Zainteresirani za preplatu na časopis trebaju se telefonom, elektroničkom poštom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (hps@hps.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142). Godišnja preplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi preplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Preplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini preplatnicima fizičkim osobama šalje uplatnica za preplatu, a preplatnicima pravnim osobama računi.

160

Opatijska planinarska obilaznica

177

Malta i Gozo - nove hit-destinacije za penjače

184

Iskustva i dojmovi s tečaja planinskog skijanja

189

Penjati se mora!

Sadržaj

Članci

- 160** **Opatijska planinarska obilaznica**
Boris Petrić
- 168** **Zataj(e)ni vrhovi Lovranštine**
Igor Eterović
- 173** **Malinski put na Učki**
Ana Montan
- 177** **Malta i Gozo - nove hit-destinacije za penjače**
Mia Vrbanac Užarević
- 181** **Tek na vrhu shvatite koliko je malo potrebno za sreću**
Ivana Samaržija
- 184** **Iskustva i dojmovi s tečaja planinskog skijanja**
Nikša Maričić
- 189** **Penjati se mora!**
Marko Vuković
- 194** **Znate li gdje je Šijan?**
Renato Biličić
- 197** **40 godina Koprivničkoga planinarskog puta**
Renato Rac

Tema broja

Liburnijski vrhovi Učke

Naslovница

Skrad u Gorskem kotaru,
foto: Klara Jasna Žagar

Rubrike

- 201** **Speleologija:** La Grotte de Glace – špilja u ledu na 3170 metara
- 203** **Vijesti:** Varaždinski mališani na Rogli, Maskenbal unuka planinarki i planinara Naftaplina na Sljemenu, 90 godina Slavka Tomerline – Tateka, Via Dinarica – put za održivi razvoj planinskog turizma, Metlača nikad posjećenija
- 207** **Kalendar akcija**

Opatijska planinarska obilaznica

Boris Petrić, Opatija

Opatija se oduvijek ponosila prekrasnim parkovima i jedinstvenim šetalištima, a među njima posebno mjesto zauzima glasovito obalno šetalište Lungomare od Voloskog do Lovrana, nastalo na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće. Zanimljivo je da je baš na Lungomareu nikla zamisao o uspostavljanju Opatijske planinarske obilaznice (dalje: OPO). Hodajući uz more i gledajući prema masivu Učke razmišljao sam kako bi bilo lijepo povezati sve vrhove koji okružuju Opatiju, Ičiće i Iku jedinstvenim planinarskim putom. Znao sam da u opatijskom zaleđu ima zanimljivih vrhova i prekrasnih vidikovaca te da neki od njih nisu poznati široj planinarskoj javnosti, a zaslužuju svoje mjesto u planinarskoj

literaturi. Takvi su vrhovi, na primjer, Pećnik i Majkovac. Pitao sam se može li Opatija napokon imati svoju planinarsku obilaznicu i hoće li ona oduševljavati planinare, izletnike i turiste kao Lungomare.

Planinarsko društvo Opatija pokušavalo je uspostaviti OPO još prije dvadesetak godina. Prema izvornoj zamisli, trebala je to biti vezna obilaznica s trasom Plomin – Sisol – Šikovac – Kremenjak – Brgud – Mala Učka – Vojak – dom Poklon – Brložnik – Veprinac – Opatija. Pokušaj nije uspio premda su sví planinarski putovi na toj trasi markirani i prohodni.

To je društvo 2011. slavilo svoj 60. rođendan. Godinu dana prije, 2010., proslavljenja je 45.

ALAN ČAPLAR

obljetnica planinarskog doma Poklon i 125. obljetnica organiziranog planinarstva u Opatiji. Uoči tih jubileja ponovno je potaknuto osnivanje OPO-a, ali s drukčijom trasom. Od izvorno zamišljene trase odustalo se jer njenim većim dijelom danas prolazi Istarski planinarski put. Stoga je težište nove trase prebačeno na vrhove u neposrednoj blizini Opatije. OPO je osnovana radi promoviranja manje poznatih vrhova u opatijskom zaleđu.

Pripreme su trajale tri godine. Uz uobičajene poslove trasiranja i markiranja, treba izdvojiti nekoliko događaja. Prije svega, vrijedi istaknuti da je 2010. ponovno stavljena u funkciju zaboravljena pješačka staza iz središta Opatije do planinarskog doma Poklon. Njezino uređenje bilo je prvi korak u uspostavljanju OPO-a. Sada PD Opatija, za vrijeme održavanja Učkarskog sajma, redovito vodi građane Opatije iz središta grada do svog planinarskog doma na Poklonu.

Prilikom trasiranja OPO-a obavljeni su opsežni radovi na stazi uz potok Baninu jer je bila zapuštena, uska, opasna, čak i pogibeljna, pa ju je trebalo proširiti i sanirati. U tu su svrhu organizirane dvije velike radne akcije. Posebno je spektakularna bila ona održana 15. ožujka 2014., na koju se odazvalo stotinjak ljudi. U njoj nisu sudjelovali samo članovi PD-a Opatija, već i predstavnici gradske vlasti na čelu s gradonačelnikom, rendžeri i djelatnici JU-a Park prirode Učka, predstavnici Turističke zajednice Grada Opatije, vatrogasci, vrtlari, lovci i brojni simpatizeri opatijskoga planinarskog društva. U kratkom je vremenu staza proširena, iskopane su stube, sanirana su neka klizišta, na najkritičnijem je mjestu sagrađen most, na najopasnijem mjestu postavljena čelična sajla i postavljeni su putokazni stupovi. Nekadašnja »pogibeljna« staza pretvorena je u lagodnu šetnicu. Danas u kanjonu Banine nećete naći samo na planinare s dnevnikom OPO-a, već i na brojne izletnike i šetače.

Prilikom postavljanja metalnih žigova na kontrolnim točkama pojавilo se pitanje gdje postaviti žig na Majkovcu (KT 4) jer nije pronađen odgovarajući kamen ili stablo. Na kraju je postavljen betonski stup. U tu su svrhu članovi društva na leđima prenosili vreće cementa i pijeska, kanistre s vodom, iskopali rupu i postavili stup. To je podvig vrijedan divljenja jer takve

stupove obično postavljaju geodeti, a ne planinari. Vjerojatno je posljednji stup te vrste postavljen u doba Austro-Ugarske.

OPO je otvoren 29. ožujka 2014. svečanošću ispred planinarskog doma Poklon. Na Poklonu se toga dana okupilo više od 400 planinara iz raznih krajeva Hrvatske. Otvorenje obilaznice bilo je naš prilog obilježavanju 140. obljetnice hrvatskog planinarstva i 170. obljetnice opatijskog turizma.

Što Opatijska obilaznica nudi planinarima

OPO je vezna obilaznica kružnog oblika. Počinje i završava u Opatiji, ima 15 kontrolnih točaka, a sve su obvezne. Većim dijelom prolazi kroz područje Parka prirode Učka. Trasa je označena standardnim planinarskim markacijama, a ispod njih je povremeno ispisana oznaka »OPO«. Na svim kontrolnim točkama postavljeni su metalni žigovi.

Cijeli je put dug 45 km, a može se proći u dva dana hoda. Prenoći se može u planinarskom domu Poklon, koji je otvoren vikendom

Veprinac

i praznicima, a za veće skupine po dogovoru i radnim danom. Osoba za kontakt je Robert Štefanac, tel. 091/20-20-767.

Obilazak nije vremenski ograničen, a redoslijed obilaska kontrolnih točaka proizvoljan je. Put se može obilaziti i u etapama, a pojedinim se kontrolnim točkama obilaznik može približiti zahvaljujući dobrim autobusnim vezama prema Veprincu i Poljanama (svaki dan). Prema Poklonu autobusi voze nedjeljom i blagdanom. Planinarima koji dolaze izdaleka, a žele proći OPO za dva dana i noćiti u planinarskom domu Poklon, preporučuje se da put počnu i završe u Veprincu, u zaselku Tumpići, jer će tako oba dana hodati podjednako (približno sedam-osam sati). Parkiranje uz rukometno igralište ispod autobusne stanice Tumpići ne naplaćuje se. Odатle treba krenuti za markacijom prema crkvi sv. Marka. Nakon pet minuta stiže se na trasu OPO-a kod škole.

OPO se odlikuje atraktivnim mjestima, raznolikim reljefom i kontrastima, pa će svaki izletnik pronaći ponešto zanimljivo. Među atrakcijama se izdvajaju staza Tihoraja Jelušića i staza uz kanjon Banine.

Jelušićeva staza povezuje Brložnik i Orlove stijene, a nazvana je po pokojnom opatijskom planinaru koji ju je trasirao i napravio. To je

zahtjevna staza koja vodi u labirint dubokih jama i visokih stijena, a motiv je bezbrojnih fotografija. Jedno je mjesto na njoj čak osigurano sajalom. Zbog opasnih jama stazu treba izbjegavati po snijegu.

Na stazi uz kanjon Banine katkad ima prilično vode pa se formiraju slapovi i brzaci te se čuje jak huk vode. Priroda je jedinstvena i pomalo divlja. Prelazak potoka može biti otežan pa treba vješto preskakivati s kamena na kamen ili uzmaknuti sa staze. Što je više vode, to je staza zahtjevnija, ali i ljepša za fotografiranje. Poslije obilnih kiša i otapanja snijega može biti i neprohodna, no postoji zaobilazna varijanta protupožarnom cestom iznad kanjona. Kroz kanjon Banine u ljetnim se mjesecima može proći bez poteškoća jer je korito suho ili ima tek malo vode. Tada ćete umjesto u žuboru vode, slapova i brzaca uživati u tišini i debeloj hladovini.

Obilazeći OPO planinar će se uspeti na deset vrhova u masivu Učke i Ćićarije, među kojima na nekoliko prvorazrednih vidikovaca (Vojak, Pećnik, Majkovač, Veprinac). Ima i nekoliko šumovitih vrhova bez vidika, koji se odlikuju zanimljivim oblicima (Budišinac, Orlove stijene, Crkveni vrh). Većinom se krećemo nezahtjevnim terenom, a tek ćemo povremeno naići na kraće zahtjevne, stjenovite dionice (Brložnik, Orlove stijene, Budišinac,

Kontrolne točke Opatijske planinarske obilaznice

Start: Opatija centar (Slatina)			
1. OPATIJA – KT na stazi prema Veprincu	197 m	0:30 h	
2. VEPRINAC – crkva sv. Marka na vrhu	517 m	1:00 h	
3. ORJAK – vrh	706 m	1:00 h	
4. MAJKOVAC – vrh	853 m	0:50 h	
5. ZVONCEV VRH – vrh	972 m	1:00 h	
6. BUDIŠINAC – vrh	948 m	0:30 h	
7. BRDO – lovačka kućica	825 m	0:30 h	
8. BRLOŽNIK – vrh	1093 m	1:10 h	
9. ORLOVE STIJENE – vrh	1072 m	0:40 h	
10. CRKVENI VRH – vrh	1101 m	1:30 h	
11. POKLON – planinarski dom	922 m	0:30 h	
12. VOJAK – vrh	1401 m	1:20 h	
13. SLAP REČINA	637 m	2:00 h	
14. PEĆNIK – vrh	641 m	1:20 h	
15. POLJANE – na stazi prema Opatiji	189 m	1:10 h	
Cilj: Opatija centar (Slatina)		0:40 h	

Zvoncev vrh), gdje treba pokazati spretnost i vještinu. Nekoliko je strmih dionica (npr. Poklon – Crkveni vrh, Vedež – Orjak), čak i jedna bez »prave« staze (Majkovac – Zvoncev vrh). Neke su dionice blage, ali zavojite (Vedež – Majkovac, Tunel Učka – Pećnik), a jedna je potpuno ravna (šetnica Poljane – Opatija). Na tom će nas putu iznenaditi spoznaja koliko dugo hodamo na istoj nadmorskoj visini.

Nezaboravni vrhovi

Prije otvorenja OPO-a najčešće se posjećivalo vrhove Vojak, Veprinac (crkva sv. Marka) i Orjak, rjeđe Zvoncev vrh i Brložnik.

Crkva sv. Marka (517 m) u Veprincu vidi se iz Opatije i odanle izgleda mnogo bliže nego što jest. Oduvijek je privlačila opatijske turiste pa je odabrana za kontrolnu točku OPO-a. Vrh na kojem se crkva nalazi izvanredan je vidikovac. Odanle se pruža jedinstven vidik na Kvarner i Opatiju s morske strane te na Učku u zaleđu. Do Veprinca se može doći markiranim prilazima iz Opatije (1:30 h), Tumpića (10 min) ili od autobusne stanice za Zagrad (15 min).

Vrh Orjak (706 m) postao je popularan prije tridesetak godina kad se na vrhu tradicionalno palio krijes i logorovalo uz vatru u prvomajskoj

noći. Ujedno je i kontrolna točka planinarskih obilaznica »Planinarski put oko riječkih baklji« i »Lisinski planinarski put«. Za bolji vidik treba produžiti 50 m markacijom prema Bregima (vide se Kvarner i Rijeka s planinskim zaleđem) ili se vratiti 30 m prema Vedežu (vidik na planinsko zaleđe Opatije, posebno na Majkovac i crkvu sv. Marka). Markirani su prilazi iz Bregi (1 sat), Rukavca (sat i pol), Veprinca (a. p. za Zagrad, 50 min) i Vedeža (od završetka ceste 20 min).

»Balkon« na Brložniku

Uz betonski stup na vrhu Majkovcu

Vrh Vojak (1401 m) najviši je vrh Učke i jedan od najljepših vidikovaca u Hrvatskoj. Na nj vode markirani planinarski putovi iz svih mjesta na opatijskoj rivijeri (iz Opatije, Ičića, Ike, Lovrana, Medveje, Mošćeničke Drage, Mošćenica), a iz svakog od njih do vrha treba od 4 do 5 sati hoda. Većina planinara, međutim, dolazi na Vojak s prijevoja Poklona (1:20 h).

Za uspone na Zvoncev vrh i Brložnik vrlo je važno ishodište lovačka kućica Brdo, do koje se dolazi pješice iz Veprinca (a. p. Tumpiči) za 1:10 h ili autom po makadamskoj cesti (odvojak 2,5 km od ceste Veprinac – Učka), koja nastavlja u smjeru Rače Vasi.

Zvoncev vrh (972 m) ima dvije glavice. Oznaka kote nalazi se na istočnoj glavici, a kutija sa žigom na zapadnoj, s koje je bolji vidik. Orientiran je prema Velikom i Malom Planiku, Budišincu i Brložniku. Želite li na Zvoncev vrh, možete krenuti iz Veprinca (Tumpiči, 1:45 h), od lovačke kuće Brdo (40 min) ili iz Vedeža preko Majkovca (1:40 h).

Brložnik (1093 m) je najzahtjevniji vrh na OPO-u jer ga sa svih strana okružuju atraktivne stijene i gudure. Označen vidikovac nalazi se 20 metara od vrha prema Poklonu. S toga se prirodnog balkona pruža krasan vidik na Riječki zaljev, kvarnerske otoke, Orlove stijene i Vojak. Najpogodniji su prilazni putovi s Poklona (2 sata), od Orlovih stijena (45 min), od lovačke kuće Brdo (1:10 h) i iz Veprinca (Tumpiča) preko Brda (2:15 h).

Za potrebe OPO-a prvi put su markirani usponi na vrhove Majkovac, Budišinac, Orlove stijene i Crkveni vrh, dok je na Pećniku izmijenjena trasa i provedena nova markacija po sjevernom hrptu.

Majkovac (853 m) je vrh gola tjemena i s otvorenim vidikom prema Orjaku, dijelu Riječkog zaljeva s planinama Gorskoga kotara te prema Budišincu i Zvoncev vrhu. Vidik bi bio savršen da prije desetak godina nisu na užem prostoru posaćeni borovi koji pomalo zatvaraju vidik prema moru i Opatiji. Iako je vrh 150 metara viši od susjednog Orjaka, uspon je blag i lakši jer se staza iz Vedeža postupno uspinje i u velikom luku prilazi Majkovcu. Nakon postavljanja betonskog stupa neki su lovci i domaćini prigovorili da je pravi naziv vrha Riginac, a da je Majkovac naziv za vodu u neposrednoj blizini vrha. O Rigincu sam prvi put čuo kad se ondje davno srušio neki avion. Ostatke letjelice pronašao sam ne na »našem« Majkovcu, već u podnožju susjednoga, stjenovitog vrha. Za taj vrh na karti pogrešno piše da se zove Risnjak.

Majkovac je vrh koji toplo preporučujem, a svakako produžite prema Zvoncev vrhu, gdje ćete itekako osjetiti zov divljine. Želite li na Majkovac, uputite se iz Veprinca (a. p. za Zagrad) preko Vedeža (1:10 h), od završetka ceste u Vedežu (40 min) ili sa Zvoncev vrha (1 h).

Budišinac (948 m) je šumovit vrh s nešto stjenovita terena na hrptu, ali bez vidika (osim zimi). Gleda li se s Opatijske rivijere ili s Pećnika i Veprinca, djeluje kao dominantan planinski masiv strmih i izraženih padina. Prilazi vode iz Veprinca (Tumpiči, 1:40 h), od lovačke kuće Brdo (30 min) ili od Zvoncev vrha (30 min).

Vrh Orlovih stijena (1072 m) samo je pet minuta hoda udaljen od puta Poklon – Brložnik. Šumovit je i nema vidika. Uspon je zahtjevan, ali i atraktivan. Najpogodniji su prilazi od planinarskog doma Poklon (1:30 h) i lovačke kuće Brdo preko Brložnika (1:50 h). S Brložnika se na vrh Orlovih stijena stiže za 40 minuta.

Na Crvenom vrhu (1101 m) nalazi se ogradieni objekt i 30 metara visok željezni stup (bivša radioantena). Vidik je otvoren prema Plasu i Vojaku. S Poklona na taj vrh vode dvije kratke staze pa je preporučljivo poduzeti kružnu turu. Idete li po južnoj strani, strmijim putom, stići ćete

za 30 minuta, dok je zaobilazan put po sjevernoj strani malo duži pa će vam trebati 40 minuta. Od Orlovih stijena do Crkvenog vrha ima sat i pol hoda.

Vrh Pećnik (641 m) potpuno je gol, s veličanstvenim vidikom. Uz Vojak, to je najljepši vidi-kovac na OPO-u. S njega se vide svi vrhovi na trasi OPO-a, Riječki zaljev, dijelovi Lungomarea, a posebno je dojmljiv vidik na marinu Ičići. Vrh je dobio ime po polupećini koja se nalazi u njegovu južnom podnožju. Zbog grmlja i trnja nijedna markirana staza ne vodi na vrh najkraćim putom, već mu prilaze zaobilazno sa sjeverne strane po lijepom, sjevernom hrptu. Najpogodniji su prilažni putovi od tunela Učka (pola sata), Poljana (Sv. Petar) i zaselka Aničića (1 sat).

Za svakoga ponešto

Na trasi OPO-a postoje poučne staze s obavijesnim pločama što su ih postavili JU Park prirode Učka i Grad Opatija. Vrijedi izdvojiti Poučnu stazu Plas (na dionici Poklon – Vojak), koja ima izrazito planinska obilježja jer vodi hrptom, a ima i uređene vidikovce. Na njoj se možete upoznati s biljnim i životinjskim vrstama Učke. Slična poučna staza postoji na dionici Poklon – Rečina. Ona je isključivo namijenjena djeci jer su u obliku slikovnice prikazane gljive, ptice, drveće i ostalo, pa se djeca mogu istovremeno pozabaviti i educirati u prirodi. Hodajući iz Opatije na Veprinac i čitajući postavljene poučne ploče uz nju naučit ćemo da je ta staza, koja danas služi isključivo turističke

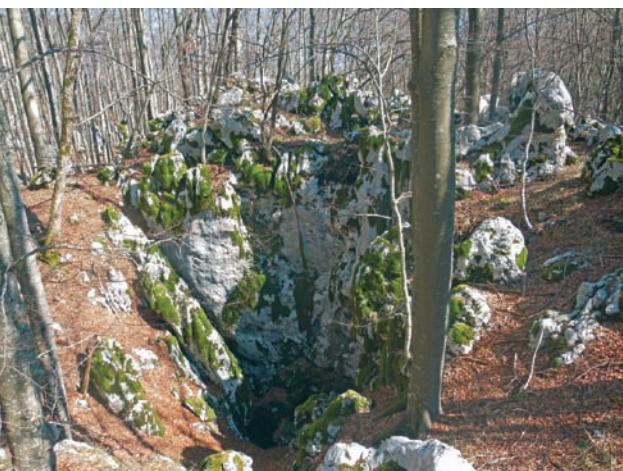
Nekoliko zanimljivosti o Opatijskoj planinarskoj obilaznici

Do kraja listopada 2016. prodano je 606 dnevnika OPO-a, a dodijeljeno 158 značaka (132 planinarima u Hrvatskoj, 23 u Sloveniji i 3 u Srbiji). Značke su osvojili planinari iz 46 planinarskih društava. Najviše su ih stekli članovi PD-a Opatija – ukupno 34; slijede PD Kamenjak, Rijeka 19; HPD Željezničar, Zagreb i PD Podpeč, Preserje (SLO) po 9; HPD Japetić, Samobor, PD Obruč, Jelenje i HPD Zagreb-Matica, Zagreb 6; PD Duga, Rijeka, PD ZZV Celje (SLO) i HPD INA Bjelolasica, Zagreb 4; HPD Petehovac, Delnice, HPD Vrapče, Zagreb, HPD Dugi vrh, Varaždin i HPD MIV, Varaždin 3 itd. Na popisu su još planinari iz Beograda, Ljubljane, Kočevja, Ptuja, Krškog, Kranja, Pleternice, Nove Gradiške, Osijeka, Ivanača, Oroslavja, Karlovca, Velike Gorice, Svetе Nedelje, Senja, Crikvenice, Krka, Labina, Pule, Lovrana i Matulja.

Najstariji članovi koji su prošli OPO su pok. Marija Rikel (rođena 1933.) iz PD-a Opatija i Filip Gracin (rođen 1934.) iz PD-a HPT Učka, Rijeka. OPO je prošlo i petero djece do 15 godina; najmlađa je Lucija Eterović, rođena 2014., iz PD-a Opatija.

Iako je put najjednostavnije obilaziti u dva ili više dana, mlađi članovi PD-a Opatija pokrenuli su natjecanje u obilasku čitavog OPO-a u jednom danu. U tu je svrhu u planinarskom domu Poklon i u društvenim prostorijama izmisljen takozvani »Zid slavnih«, na kojem su upisana imena onih koji su prošli OPO u jednom danu i vrijeme koje im je za to bilo potrebno. Trenutačno je najbolji Gordan Kinkela s 12 sati i 45 minuta. No, to nije sve – ti ekstremisti planiraju obići cijeli OPO u jednoj noći!

PD Opatija pokrenulo je i osnivanje OPO-a za pse i u tu je svrhu tiskan poseban Dnevnik za pse, s pravilnikom. Otada se vodi i evidencija pasa koji su prešli OPO. Da bi psi stekli uvjete za priznanje dovoljno je da ih njihovi vlasnici fotografiraju na svim kontrolnim točkama. Nakon ovjere vlasnik psa prima pismeno priznanje za svog psa. Na nj je prilijepljena fotografija psa s bilo koje kontrolne točke koju izabere vlasnik. Prvi evidentirani psi su Niegli, Bingo, Miška i Zera.

U kamenom labirintu pod Brložnikom

Slap potoka Banina

svrhe, nekad služila stanovnicima veprinackoga kraja za obavljanje svakodnevnih poslova (mljekarice, nošenje drva i sijena i sl.). Shvatit ćemo, također, da je Veprinac kao utvrđen grad i pribježište u slučaju opasnosti, dugo bio važniji od Opatije, koja je tek početkom 20. stoljeća preuzela vodeću ulogu.

Onome tko voli povijest, arhitekturu i slikarstvo dovoljno je da podje kamenim stubama od ulaza u stari grad Veprinac do crkve sv. Marka jer se tu na svakom koraku nostalgično osjeća duh prošlih vremena. Veprinac je jedinstven, s prepoznatljivom arhitekturom. U grad se ulazi kroz neobična gradska vrata s tri otvora. Ispred njih je s desne strane gradska loža (mjesto javnih poslova i skupova srednjovjekovne općine), a lijevo barokizirana, izvorno gotička crkva sv. Ane iz 1442., u kojoj se nalaze ostaci baroknih zidnih slika. U prostorijama desno od gradskih vrata uređena je etnografska zbarka, koja posjetiteljima

predstavlja predmete, alate i dokumente iz nekadašnjeg života ljudi na tim prostorima. Na najvišoj točki Veprinca nalazi se trobrodna župna crkva sv. Marka (izvorno srednjovjekovna, poslije barokizirana) s odvojenim prizmatičnim zvonikom i osmerokutnom lanternom iz 17. stoljeća. I crkva i zvonik okruženi su zidinama. U crkvi se nalaze renesansno-barokne, drvene, rezbarene korske klupe rustične izrade, iz 17. stoljeća. Crkva ima pet oltara, a iznad arkade i glavnog oltara pozornost privlače svojom ljepotom zidne slike nepoznatog majstora venecijanske škole, naslikane po uzoru na »Posljednju večeru« Leonarda da Vincijsa.

OPO prolazi mimo ranča Bubač, gdje čak možete jahati na konju. OPO će vas provesti i kroz naselje Poljane, kojim dominira crkva sv. Petra iz 1869. Poljane su gusto naseljene, a markacije su rijetke, no na brojnim križanjima uvelike pomažu zeleni putokazi s natpisima Opatija ili Poklon (Učka), koje je postavio Grad Opatija. Sastavni su dio puta Opatija – Poklon, koji održava PD Opatija.

Dnevnići OPO-a mogu se nabaviti osobno svake srijede u društvenim prostorijama PD-a Opatija, u opatijskoj Vili Antonio od 19 do 20 sati i u planinarskom domu Poklon vikendom i praznicima, a mogu se naručiti telefonom na broj 091/97-30-923 i elektroničkom poštom pitem adresi: pdopatija1950@gmail.com. Planinarima će biti koristan zemljovid Ćićarija u mjerilu 1 : 25 000, izdanje HGSS-a, zemljovid JU PP Učka u mjerilu 1 : 30 000 (izdanje iz 2008.) te opis puta i zemljovid u vodiču i dnevniku OPO-a.

Na vrhu Pećniku (641 m)

Zataj(e)ni vrhovi Lovranštine

Igor Eterović, Lovran*

Odvede li vas put iz Lovrana u njegovo zalede, duboko u njedra Učke, i u Lovranskou Dragu, jedno od tek nekoliko stalno naseljenih mjesta na području Parka prirode Učka, već će vas na pristupu očaravajuća moć Učke i njenih morskih obronaka ostaviti bez daha. Dok se uspinjemo prema Lignju (gdje je i sjedište uprave Parka) otvara se prvi panoramski vidik na Kvarner. S druge se strane približavamo moćnom grebenu Knezgrada, koji se nadvija nad Lovranštinom. Nastavimo li prema Lovranskoj Dragi, doći ćemo do mjesta gdje zaobilazimo taj greben preko omanjeg prijevoja. To je mjesto idealno ishodište za izlet po lovranskim vrhovima.

Na točki do koje smo se uspeli iz Lignja i Tuliševice, a s koje se cesta spušta prema Lovranskoj Dragi, s naše lijeve, morske strane lako uočavamo odvojak prema zaselku Oraju, odnosno početak šumske, makadamske, vatrogasne ceste na drugoj strani planine. Iako početni dio te makadamske ceste svojom strminom pomalo zastrašuje, svatko tko se odvaži na put vrhovima koji okrunjuju Lovranštinu doživjet će nezaboravno iskustvo.

Već nakon nekoliko desetaka metara uspona po bijeloj cesti planinarska markacija i putokaz koji pokazuje oštro ulijevo navode planinara na šumsku stazu. Ta se staza nakon omanje poluograđene lokve (*kalanke, kalića*), uvijek ispunjene vodom, strmo diže i vodi ravno uzbrdo. Nedavno je taj put otprilike na polovici preusmjeren prirodnim, logičnim smjerom. Nakon naglog odvajanja ulijevo prati brdsku kosu do drevne obradive terasice (*lehe*), s neprocjenjivim spomenikom tradicionalne suhozidne gradnje zidova

IGOR ETEROVIĆ

Vršni dio grebena Grnjača po kojemu ide staza do vrha

(*gromaćama*) te stiže do vršne kamene glavice. Na tom je vršku, osim malih, ograđenih zemljišta i predivno uređene privatne kućice (vlasnik je na svojim leđima sâm iznio materijal za obnovu!), mala livada s kamenim uzvišenjem i geodetskim stupom. Do njega se svakako vrijedi uspeti, a poželjno je da nemate strah od visine. Nakon nekoliko koraka izlazi se na najviši dio Šipičine ili Šipičinog vrha (541 m). Rub te strme litice, koja se strmoglavo obrušava u kanjon potoka Medveje, prekrasan je vidikovac. To je mjesto s kojega se širi jedan od najimpresivnijih vidika na Lovranštini.

U njedrima šume primorskog bora tik podno vrha krije se atraktivno penjalište, okrenuto prema potoku Medveji. Šipičin vrh nalazi se sa sjeverne strane kanjona Medveje, kao istaknuta točka na dugačkome grebenu Knezgrada što se proteže prema moru. Suprotni zid kanjona prekrasna je planinska kosa koja se proteže od podnožja vršnog dijela Učke prema moru. Kanjon Medveje stijenjen između ta dva grebena jedan je od najljepših na Učki.

U vidiku sa Šipičinog vrha u daljini dominira piramida Stražev(n)ika (691 m), a naziru se sjeverni dio tjemena oko vrha Kremenjaka (827

* Autor je član Planinarskog društva Opatija, živi u Lovranu, a njegov su planinarski put presudno obilježili upravo vrhovi Lovranštine. Članak su recenzirali Boris Petrić i Savo Uječić, iskusni članovi PD-a Opatija.

m) i najjužniji, vršni dio trrogogog sisolskoga grebena. Najviši vrh toga, južnoga dijela Učke, Sisol (834 m), kontrolna je točka Hrvatske planinarske obilaznice. Pogled pak prema impresivnom vršnom dijelu Učke, s dominirajućim Vojakom i Suhim vrhom, ujedno nas mami da spustimo pogled i malo niže, tamo gdje u njedrima Učke pulsira vjekovno bilo sela Lovranske Drage. Istočno od nje pogled nas vuče uzduž grebenske žile na kojoj i sami stojimo, a u kojoj dominira moćni Grnjač (850 m) – sljedeća prirodna točka u toj kružnoj turi.

Nastavljujući po grebenu, ubrzo dolazimo do točke na kojoj se možemo odvojiti prema vrhu Knezgradu (612 m, kontrolna točka HPO-a), međutim, taj je vrh, u usporedbi s ostalim mjestima na tome dijelu Učke, lišen atraktivnosti koja nas očekuje na dalnjem putu. Zaobilazeći Knezgrad i nastavljujući stazom koja se prirodno uspinje planinskom kosom poput divovske zemljane rampe, dolazimo do putokaza koji nam nagovješće da smo u podnožju Grnjača. Taj je vrh nemali zalogaj za početnike jer odatle slijedi

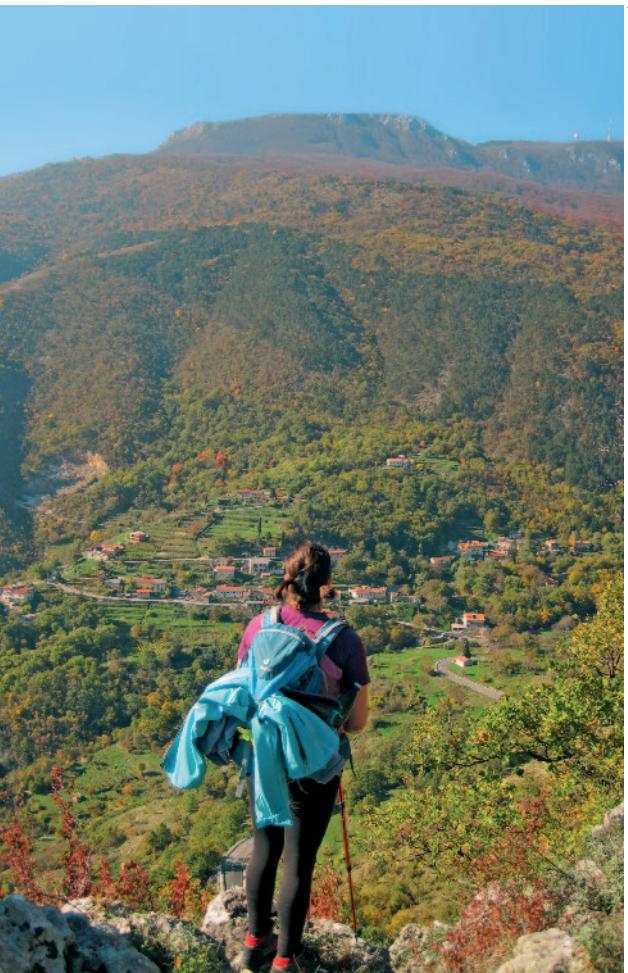
grebenska staza koja ne štedi mišiće ni pluća. Zato je uputno ovdje predahnuti i dobro se pripremiti za uspon na taj vrh dostojan planinarskih slado-kusaca. Uložen napor i znoj itekako se isplate. S grebenske se staze na mnogim mjestima (pogotovo zimi, kad nema lišća) pružaju vidici prema moru i otocima te impresivnim travnatim površinama, nekoć pasištima i košanicama (*las*), koje se doimaju poput širokoga procjepa u neprekinutom prostranstvu bukove šume.

Na toj stazi, kao i na svakoj drugoj, treba tu i tamo zastati i u najmanjim pojedinostima čitati povijest suživota čovjeka i planine. Naime, gledamo li pozorno, uočit ćemo gotovo nevjerojatne, nadljudskim naporom stvorene, održavane i kultivirane male zemljische čestice na visini na kojoj se to čini teško zamislivim. Riječ je o omanjim posjedima okruženima suhozidima (*ogradama*), na kojima su se najvjerojatnije uzgajale otpornije poljoprivredne kulture. S dolaskom na vrh sav napor i muka nestaju kao rukom odneseni jer srce potpuno ispunjava vidik na vršni greben Učke. Grnjač je nesumnjivo najljepši

Šipičin vrh: vidik prema zapadu: selo Lovranska Draga i markantan Suhu vrh

IGOR ETEROVIĆ

Vidik sa Šipičinog vrha prema Vojaku

»balkon«, najneposredniji vidikovac za suočavajuće licem u lice sa svim sjajem i veličinom toga grebena, koji se sa Suhim vrhom, Vojakom i liticama Grdog brega dominantno uzdiže iz udoline (*Dol*) koja se proteže upravo između njega i naše stojne točke. Grnjač je uistinu impresivan vrh i zatajna planinarska poslastica. Dok je vidik prema moru nešto sužen, budući da Knezgrad zakriva više od njegove polovice, pogled na planinske obronke Učke uistinu je čaroban. Osim već spomenutoga vršnog grebena, taj se vidik proteže daleko preko udoline u kojoj je smješten najveći potok na Lovranštini – Banina, sve do krajnjih granica lovranskoga teritorija i preko njih u prostor veprinačkog područja s gotovo svim istaknutijim vrhovima u vidnom polju. Na vrhu je limeni tuljac s bilježnicom, o kojem se skrbi PD

Knezgrad. Marom članova toga društva obnovljen je i postavljen novi žig na vrhu.

Silazak s Grnjača prema udolini Rečini predstavlja poseban izazov, napose u zimskim danima. Naime, zbog zaklonjenosti od sunca staza je često mokra, vlažna i skliska, a zimi je tlo duže pokriveno snijegom. Prije silaska u udolinu odvaja se put koji bi nas preko Dola odveo na sam vršni dio Učke. Taj je put vrlo pogodan za planinare koji poduzimaju dužu turu po Učki (na primjer sa spavanjem u planinarskom domu Poklon), no treba imati na umu da on uključuje i suočavanje s najstrmijim usponom na Učku.

Iako je Vojak (1396 m), kao jedan od najljepših vidikovaca u Hrvatskoj, zasigurno najpričulačnija planinarska točka na Učki, mora se naglasiti da je njegov južni, zatajniji pandan i drugi graničnik Lovranštine – Suhi vrh (1333 m) – neopravdano zakinuta i prečesto zaboravljena prvoklasna planinarska delicija. Najpogodniji je prilaz s velikoga planinskog prijevoja Vrata. Vrlo atraktivnim grebenskim putom lako se stiže sve do vršnog dijela, koji oduševljava ljepotom vidika. Taj je vrh pravi biser Učke. S vršnog dijela impresivnih litica (koje udomljuju i orlove) otvara se vidik prema morskoj strani, pružajući jedinstven doživljaj Lovranštine, ali i cijele Liburnije, budući da je to jedini vrh s kojega se mogu vidjeti gotovo sva liburnijska naselja na obali, od Opatije do Brseča. U dvodnevnoj turi po vrhovima Lovranštine Suhi je vrh nezaobilazna točka, pa i po cijenu izostavljanja privlačnijega i razvikanijega Vojaka.

Tko to želi i ima dovoljno vremena može se sa Suhog vrha izravno spustiti na istarsku stranu i sa Sedla nastaviti obilaznim putom ispod Vojaka prema Poklonu i tu prenoći, a sutradan nastaviti prema Rečini. Oni koji nemaju na raspolaganju dodatan dan, najbolje će učiniti ako se s Grnjača izravno spuste u Rečinu. Kroz tu udolinu teče potocić, jedan od glavnih pritoka potoka Banine, najvećega i najstalnijeg vodotoka na Lovranštini (ako se izuzme ponornica u Medveji). Naš put, nažalost, ne nastavlja prema potoku Banini i njegovom impresivnom kanjonu, koji je sad i planinarski valoriziran u okviru Opatijske planinarske obilaznice, već skreće oštro udesno odmičući se od potoka starim šumskim putom građenom od kamenih klesanaca. Preko omanjega prijevoja

izlazimo iz Rečine i počinjemo osjećati dašak morske klime. Od izravnog utjecaja mora ipak nas čuva još jedna, morska stuba grebena Učke, koju čini dugačak masiv Knezgrada. Prilaz toj stubi znači ujedno i dolazak do jednog od starijih kultiviranih područja u njedrima Učke jer se nedaleko od prvih raskrižja putova nalaze čak dvije skupine pastirskih stanova (*Mali i Veliki Dečanj*). Ostaci nekadašnjih stanova svjedoče o drevnoj povezanosti čovjeka i planine u srcu Lovranštine.

Jedan od putova na tom području odvaja se prema vrhu Gorici (712 m), koji svakako vrijedi posjetiti, iako su markacije do tog vrha odavno izblijedjele. Gorica je istočni izbojak Knezgradova grebena. Vrh pruža zanimljiv vidik prema vršnom grebenu Učke, napose u zimskom razdoblju kada nema raslinja, no planinarski je potpuno zanemaren. Nekada je na njemu bio i planinarski žig, no odavno je istrunuo i preostao je samo ostatak lanca u malenom željeznom tuljcu. Naime, dok je već spomenuti južni dio Knezgradova grebena postao planinarnima privlačnijim uključenjem u HPO, njegov sjeverni, a zapravo atraktivniji i viši dio, ostao je zaboravljen i neopravdano zakinut.

Osim Gorice, u sjevernom se dijelu nalazi planinarski posve pristupačan, markacijama jasno označen Lužinski breg (ili Mali Knezgrad, što je čudnovato imenovanje s obzirom na veću visinu: 624 m) te sjeverno od njega bezimeni vrh (među lovcima poznat kao Gradina), označen na kartama tek visinskom kotom (693 m). Pristup do njega također nije odviše težak, a posjećuju ga tek ljubitelji bespuća.

Od svih planinarski lako dostupnih i markiranih staza Lužinski je breg definitivno najljepši vidikovac Lovranštine. Kraći napor pri strmom usponu na završni dio zanemariv je u odnosu na ono što taj vrh pruža. Zaravnjena travnata glavica s nekoliko stjenovitih izbojaka dopušta da se na vrhu ugodno osjeća i veća skupina planinara. Odmor uz otvorene vidike s jednog od najrazglednijih vrhova Učke pravi je užitak. Uz Vojak i Pećnik (točka OPO-a), ovo je jedini vrh koji pruža vidik od 360 stupnjeva uokrug. Prizor je nadravan: vidi se čitav Kvarner s otocima, Lovran u samom podnožju, čitav hrbat Knezgrada i izdvojena grebenska žila koja kulminira Grnjačem, u pozadini vršni greben Učke koji se spušta prema Ćićariji te naposljetku gotovo svi vrhovi

Pogled s Lužinskog brega na Kvarnerski zaljev u predvečerje

IGOR ETEROVIĆ

Veprinštine, od Crkvenoga vrha preko Vetven vrha i Pećnika do Veprinca, Orjaka i Majkovca. Zbog prilične visine i otvorena vidika, s toga se vrha mogu obuhvatiti i čitave Grobničke Alpe, brojni gorskotarski vrhunci u pozadini te Velebit u daljini. Limeni tuljac s bilježnicom i žig na tom vrhu održava PD Knezgrad.

Spust s Lužinskoga brega ide dijelom istim putom do glavnog puta, a nastavimo li njime prema moru, u smjeru Lignja, taman negdje na pola puta do tog sela sijećemo makadamsku cestu. Riječ je o onoj istoj cesti na kojoj smo započeli uspon. Stoga je najbolje vratiti se njome do ishodišta laganim hodom i zaokružiti posjet zataj(e) nim lovranskim vrhovima.

Kompleksna mreža i brojnost putova na Učki omogućuje raznorazne kombinacije, od kojih je ovdje opisana samo jedna od njih (ili dvije, uzmemo li u obzir prijedlog za dvodnevnu turu s uključenim Suhim vrhom). Jedna je od mogućnosti, pogodna za duže proljetne dane, i kružna tura iz Lovrana. Tko želi poduzeti takav izlet uspet će se starom komunikacijom preko Lignja i krenuti prema Lovranskoj Dragi, a završno po silasku s Lužinskog brega nastaviti prema Lignju drugim putom i također sići u Lovran. Doživljaj Lovranštine svakako bi na taj način bio potpuni. Naime, po uzoru na susjednu Opatiju, koja je marom Planinarskog društva Opatija dobila Opatijsku planinarsku obilaznicu, ovdje opisana

IGOR ETEROVIC

Pogled sa Špičinog vrha na kanjon Medveje

trasa mogući je nacrt zamišljene Lovranske planinarske obilaznice. Čak i ako nikada ne bude »službeno« uspostavljena, u planinarskom smislu ona već postoji za sve nas koji redovito hodočastimo ovim vrhovima. Takav je put zaokružena priča o Lovranštini u punom smislu. Polazeći od srednjovjekovnoga grada okruženog zidinama, on otkriva posjetitelju prastare staze koje su povezale urbano središte Lovrana s njegovim zaleđem, sve do najviših vrhunaca lovranskog područja po samom hrptu vršnog dijela Učke. Prostor je to koji se odlikuje jedinstvenim prirodnim ljepotama i očuvanim ambijentalnim i prirodnim vrijednostima.

Uspijete li prije polaska prema vrhovima Lovranštine saznati još poneki podatak (a dovoljno je malo prolistati tiskane materijale JU-a Park priroda Učka i izdanja Katedre Čakavskoga sabora Lovran), upustit ćete se u nezaboravan izlet traženja otajstava skrivene povijesti suživota čovjeka ovog prostora s njegovom okolinom, a prije svega njegovom planinom Učkom. Suhozidi pod Špičinim vrhom, ograđene parcele na Grnjaču, pastirski stanovi (*dvori*) nedaleko od Gorice i Lužinskog brega te stotine kamenih klesanaca rasprostrtih duž brojnih staza samo su djelić bogate povijesti takva suživota. Planinsko zaleđe čini Lovran posebnim, jednako kao i njegovo more. Zatajni vrhovi Lovranštine trajni su svjedoci toga složenog identiteta. Ne smiju ostati zatajeni, već im vrijedi poći u pohode.

IGOR ETEROVIC

Na Lužinskem bregu: u pozadini vrh Gradina, u daljini Crkveni vrh, Ravne staje, Orlove stijene

Malinski put na Učki

Ana Montan, Mošćenice

Malinski put mjesni je naziv za povijesnu šumsku stazu koja iznad Mošćenica prema Selcu sjeveroistočnom stranom ide prema kanjonu Potoške vale, koja se nalazi iznad Mošćeničke Drage. U srcu doline smjestio se zaselak Trebišća. Pridjev malinski izведен je od domaće riječi malin, koja znači mlin.

Stanovnici mjesta i sela s prostora od Brseča do Mošćenica koristili su se tim putom kako bi u mlin u Trebišćima nosili samljeti žitarice (pšenicu, ječam i dr.). Žitarice i brašno prenosili su se na magarcima (*tovarima*) i konjima (Rudan, 2006.). Put je i danas prohodan i zanimljiv je za planinarske sladokusce.

Želite li ga upoznati, po dolasku u Mošćenice slijedite put koji s trga (*placa*) vodi desno od groblja, odnosno uz crkvicu sv. Bartula u smjeru zaselka Selca. Nakon nekoliko minuta dolazi se do

raskrižja. Nastavljamo lijevo uskom cestom koja vodi na Grabrovu. Cesta prelazi preko potoka Pišćetka. Taj se potok spušta s obronaka Učke kroz Vodnu dragu ispod Mošćenica te izbija na plažu Sv. Ivan u Mošćeničkoj Dragi, gdje se ulijeva u more.

Čim se мало odmaknemo od kuća i dođemo na čistinu, pruža nam se vidik na Mošćenice i otok Cres (lok. Škoj) u pozadini. Dalje treba nastaviti cestom te proći pored kapelice. To je mjesto pogodno za kratak odmor. Uskoro dolazimo do proširenja u zavoju. Ondje cesta nastavlja strmo uzbrdo prema Grabrovi, a na proširenju se, uz putokaz, nedaleko od obiteljske kuće, nizbrdo odvaja Malinski put prema Trebišćima. Put od Mošćenica do odvojka za Malinski put prijeći ćemo pješice za dvadesetak minuta. Dolazite li automobilom do toga proširenja i ondje parkirate, za prilaz će vam trebati samo nekoliko minuta.

ANA MONTAN

Vidik s Malinskog puta na Mošćeničku Dragu

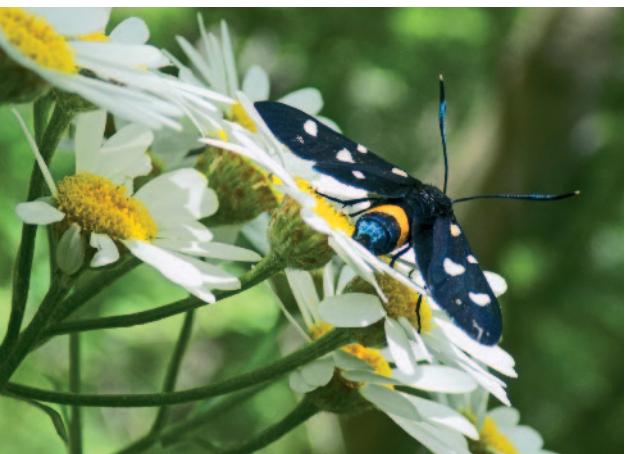
Malinski se put isprva lagano uspinje da bi nas potom gotovo cijelim putom po osojnoj strani vodio ugodnom položitom stazom. Ubrzo se s nje otvara vidik na zaselak Selce, u podnožju, ali i na Mošćeničku Dragu, turističko mjesto uz more, te na cijeli Kvarnerski zaljev. Ako ste se već umorili, odmorite se na betonskoj klupi. Nažalost, ona drvena istrunula je i prepustila mjesto svojoj trajnijoj i hladnijoj sljedbenici, koja se nije dobro uklopila u pitom okoliš.

Put nastavlja kroz šumu koja ljeti stvara ugodnu hladovinu. Nakon desetak minuta hoda dolazi se do odvojka s izvorom vode zvanim Vodice. To je ozidani izvor koji su stanovnici

toga kraja od davnina koristili za svoje potrebe (Rudan, id.). S lijeve je strane obješena čaša pa se, tko to želi, može poslužiti vodom. Ljeti je manje vode, međutim bit će dovoljno da se umijete i osvježite.

Put postupno skreće u kanjon, što se, pogotovo u jesenskim i zimskim mjesecima, osjeti u promjeni temperature. Na toj je strani manje sunca. Unutar kanjona zastupljene su bukove šume, koje se susreću sa šumama crnoga graba, te šume hrasta medunca i bijelog graba. Mnogo je biljnih i životinjskih vrsta, a među njima i onih koje su na Crvenoj listi biljnih i životinjskih vrsta Republike Hrvatske. Ondje rastu tankolisna šparoga i ljiljan zlatan. Od vodozemaca možemo naići na žutog mukača ili gatalinku, često na šarenog daždevnjaka, a od gmazova možemo sresti zelembaća, zidne gušterice ili poskoka. Osim njih, ako nam se posreći, vidjet ćemo i bijelu čiopu, čuti jastreba, škanjca, čuka i šumsku sovu. Možemo naići i na divlju svinju, jazavca ili lisicu, a neštočešće srnu (Grgurev, 2006.).

No, vratimo se na stazu! Dok hodamo šumom, između drveća na suprotnoj, osunčanoj strani brda, nazire se selo Sučići, a kako se budemo približavali Potokima, vidjet će se i zaselci Makići i Jučići. Uz kuće se lijepo vide terase obradive zemlje. Zemlja je bila škrta pa ju je najprije trebalo alatom očistiti od kamenja i korijenja (*razubat*), a teren podzidati visokim suhozidom

Leptir na cvijetu

ANA MONTAN

Mitsko-povijesna staza Trebišća – Perun

Obnovu povijesnih staza na Učki pokrenula je Katedra Čakavskoga sabora općine Mošćenička Draga, koja djeluje u suradnji s Javnom ustanovom Park prirode Učka. U cilju očuvanja kulturne baštine nastale na obroncima Učke održani su znanstveni skupovi te su započela terenska istraživanja profesorâ i studenata Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, ali i filologa akademika Radoslava Katičića i drugih. Rezultat je uređenje mitsko-povijesne staze čiji je autor tadašnji djelatnik JU-a Park prirode Učka, etnolog Grga Frangeš. Mitska staza vodi od Mošćeničke Drage prema Potokima, pa dalje do Trebišća, odakle nastavlja strmo prema Perunu (881 m). Da se ne vraćamo istim putom, možemo odabrat put kojim slijedimo crvenobijele planinarske markacije te se preko zaselka Mihana i Kalca, okolnim putom, spuštamo u Mošćenice te u Mošćeničku Dragu (bilo cestom do kružnog toka ili po stubama, njih oko 750, koje nas dovode do plaže Sveti Ivan te uz more vode do središta Mošćeničke Drage). Cijelim putom prate nas bogato ilustrirane višejezične edukativne ploče s pričom o doseljavanju Slavena na te prostore, njihovom svjetonazoru i načinu života. Mističan krajolik kojim se krećemo ubrzo će nas odvesti u mitsku borbu bogova Peruna i Velesa, koja prati tijek prirode i smjenu godišnjih doba (Vinščak, 2006.).

(gromičom) kako bi se dobila obradiva površina (leha) (Škalamera, 2006.).

Kako napredujemo stazom, dolazimo do križanja s putokazom. Malinski se put desno spušta u mjesto Potoke te vodi do Trebišća s donje strane, ali možemo nastaviti i ravnno. Odaberemo li tu drugu varijantu, doći ćemo izravno u Trebišća, s gornje strane, preko manje čistine s velikim stablom pitomoga kestena i kapelicom. To malo, narušeno selo, s klupicama i svježinom potoka, pružit će nam, usuđujem se reći, kraljevski odmor. Jedina buka koju ćemo čuti bit će pjev ptica ili žamor planinara koji su odabrali istu destinaciju kao i mi. Ondje je nekad bio mlin, a stanovnika je bilo više nego danas, kada selo i svoju starinu svakodnevno posjećuje samo jedna obitelj nastanjena u susjednom mjestu.

Trebišća se nalaze ispod brda Peruna, a padina je toliko strma da u zimskim mjesecima, od studenoga do kraja veljače, u potpunosti prijeći suncu da zaviri u selo (Škalamera, id.). Padne li snijeg, možete biti sigurni da će se posvuda u okolnim mjestima prije otopiti, da ga po cijeloj stazi neće biti, ali će se ovdje zadržati.

Do Peruna možemo stići i putom kojim smo krenuli iz Mošćenica, ali se ne vraćamo kružno na ishodište već se uspinjemo na Perun. Treba imati na umu da ćemo po povratku opet morati pješke »odraditi« uspon do mjesta gdje smo ostavili automobil, ako smo ga ostavili kod odvojka za Malinski put. Stoga je uspon na Perun bolje planirati iz Mošćeničke Drage jer se po povratku spuštamo, što će sigurno biti lakše nakon šest-sedam sati hoda. Druga je verzija da automobil ostavimo u Mošćenicama, u koje se nakon uspona na Perun i vraćamo.

Malinski je put dio nekadašnjih povijesnih komunikacija, ali i današnje staze nazvane Mitsko-povijesnom stazom Trebišća – Perun. Možete ga posjetiti kao takvog u okviru kraće šetnje, no i kao dio cjelodnevnog izleta. Sami odaberite što želite, ovisno o motivaciji i kondiciji. Što god odabrali, nećete pogriješiti. Staza je vrlo ugodna, pogotovo za početnike i one najmlađe, a edukativni sadržaj približit će vam bogatu etnološku baštinu toga kraja. Iako su učinjeni znatni naporci radi valorizacije i promocije te staze, ona je još uvjek prilično nepoznata široj javnosti. To je, osim osobne privrženosti autorice, osnovni motiv za pisanje ove pozivnice čitateljima Hrvatskog planinara.

U toplijim danima osvježit će nas voda iz Potoka, koji izvire u području zvanom Velbat, ispod južnog dijela vršnog masiva Učke (Arguna i Suhog vrha). Za obilnijih kiša ulijeva se u more na plaži Siparu u središtu Mošćeničke Drage. Ta je plaža nastala taloženjem materijala koji je nanosio Potok. Ostatak godine korito je pretežito suho.

Trebišća, vidik sa staze uz potok

Kuća s tornicom (apsidalni dio s dimnjakom) i šternom (desno na terasi)

Tome je pridonijela činjenica da su Talijani 30-ih godina 20. stoljeća kaptirali izvor za potrebe vodo-voda (Škalamera, id.).

Do paljenja sela, 1. svibnja 1944., to je područje nastanjivalo 17 obitelji (75 – 80 stanovnika) (Škalamera, id.). Stanovništvo se bavilo poljoprivredom i stočarstvom, i to uglavnom ovčarstvom. Zanimljivo je da su stanovnici prakticirali transhumanciju, to jest, sa stadima su od svibnja do hladnijih dana pred zimu boravili na visoravni Petrebićima ispod brda Peruna. Ovce bi se pomiješale u jedno veliko stado, a vlasnici stada izmjenjivali su se (*čredali*) u čuvanju svih ovaca. Na Petrebićima je bilo mnogo plodne zemlje pa su žitelji, osim čuvanja blaga, užgajali razne kulture, a od mlijeka pravili sir, skutu i druge mljječne proizvode. Često su i prespavalii u nastambama za stoku (*dvorićima*) pokrivenima slamom, i to u gornjem dijelu (*kubi*) iznad ovaca, gdje se skupljalo lišće za strelju (Škalamera, id., Montan, 2008.). Jedan od dvorića nedavno je obnovljen. Uhvati li nas nevrijeme, noć ili svlada umor, možemo prenoći pod njegovim slamnatim krovom.

Pošto se odmorite u Trebićima i nauživate svježeg zraka, vrijeme je za povratak. Opet imate dvije mogućnosti. Možete se u Potoke vratiti glavnim putom, koji vodi ravno iz Trebića. Trebat će vam dvadesetak minuta. Druga je varijanta malo duža: iz Trebića krenite lijevo preko drvenog mosta putom koji se lagano uspinje prema zaselku Jučićima. Kad prođemo iza kuće, dolazimo na kolni put kojim nastavljamo dok na kamenu desno ne ugledamo oznaku za oštro skretanje udesno. Na kamenu se nalazi stilizirani šesterokraki znak plave boje, koji označava mitsko-povijesnu stazu. Naime, staza od Trebića do Petrebića te dalje do Peruna dio je Mitsuško-povijesne staze.

Oštro se spuštamo prema dnu jednog od pritoka glavnog Potoka, prelazimo preko mosta i ponovno se lagano uspinjemo u mjesto Potoke, odakle nastavljamo uspon prema Malinskom putu, kojim smo i došli.

Prisjetimo se kako je pri dolasku na križanju bilo moguće nastaviti ravno gornjim putom za Trebića ili donjim, desno, preko Potoka. Ta druga varijanta, ako se odlučimo spustiti u Potoke, omogućuje nam da se upoznamo s Mitsuško-povijesnom stazom Trebića – Perun, čiji je dio i Malinski put. U mjestu se nalazi javna slavina pa se imamo priliku opskrbiti zalihom vode.

Pri povratku iz Trebića na ishodište odabrat ćemo onaj dio puta kojim nismo došli i vratiti se kružno. Odnosno, ako smo u Trebića došli donjim putom (varijantom 2), pri povratku možemo odabrati gornji put, kojim ćemo zaobići Potoke, i obrnuto. Tako ćemo vidjeti više i upoznati se s mitskom pričom koja obavlja taj kraj.

Korištena literatura

- Grgurev, Marin. Park prirode Učka. // Mošćenički zbornik, 3 (2006), str. 163-171.
- Rudan, Frane. Povijesna staza Mošćenice – pod Matići – Malinski put – Trebića. // Mošćenički zbornik, 3 (2006), str. 161.
- Škalamera, Vinko. Kratka povijest sela Potoki. // Mošćenički zbornik, 3 (2006), str. 141-157.
- Vinšćak, Tomo. Perun i Trebića nad Mošćenicama, recentna etnološka istraživanja. // Mošćenički zbornik, 3 (2006), str. 129-139.
- Vlastita terenska istraživanja za potrebe pisanja diplomske rade Rekonstrukcija tradicionalnog načina života sela Potoki, obranjenog pri Filozofском fakultetu u Zagrebu, 2008.

Malta i Gozo

nove hit-destinacije za penjače

Mia Vrbanac Užarević, Zagreb

Posljednjih me nekoliko godina u zimskim mjesecima privlače topliji krajevi. Naravno, lijepo je katkad ispenjati poneki zaledeni slap, ako su povoljni uvjeti za to, ali već neko vrijeme penjanje u kratkim rukavima na suncu čini mi se mnogo ljepšom i ugodnijom razbijicom. Iako je penjanje u kratkim rukavima moguće i u našem »dvorištu« (u Istri), uvjiek je lijepo posjetiti nove krajeve i otkriti ljepote drugih zemalja.

Ove smo zime suprug i ja posjetili Maltu, minijaturnu sredozemnu otočnu državu, bližu

Africi negoli Europi. Na Malti sam već bila kao srednjoškolka i ta su mi davna sjećanja ostala u srcu. No, Malta kao penjačka destinacija postala mi je zanimljiva otkako sam počela pratiti blog legendarnoga britanskog alpinista Stevieja Hastona, koji se, pod stare dane, doselio u svoju djedovinu (točnije »bakovinu«), i to na još manji, sjeverniji otočić Gozo. Haston svojim karakterističnim stilom opisuje ljepote i specifičnosti malteške stijene, neumorno buši nove smjerove i objavljuje fotografije začudne ljepote.

Ono što nas je dodatno privuklo bila je i više nego povoljna avionska karta iz Trevisa. RyanAir leti na Maltu dvaput tjedno, a izvan sezone mogu se nabaviti zaista povoljne povratne karte. Važno je napomenuti da je Malta ljeti prepuna turista, da vlada nesnosna gužva i da je jako vruće (oko 40 stupnjeva Celzijevih), pa se u to vrijeme baš i ne može ugodno penjati. No, zahvaljujući

KRUNOSLAV UŽAREVIĆ

Arhitektura na Malti

mediteranskoj klimi, penjačka sezona ondje traje od rujna ili listopada sve do travnja, dakle baš tada kad nama nedostaju topliji dani i kratki rukavi. Kako smo došli izvan glavne turističke sezone – u prosincu, našli smo i vrlo povoljan smještaj, pa

cijelo jednotjedno putovanje nije bilo pretjerano skupo.

Malta ima malenu penjačku zajednicu kojoj nesebično pomaže Stevie Haston, kao njezin najskusniji član i istinska velika »faca« svjetskoga glasa. Odlučite li radi penjanja posjetiti Maltu, svakako putem interneta naručite njihov penjački vodič jer time ujedno pomažete uređenju malteških penjališta. Budući da se većina penjališta nalazi blizu mora ili na samoj obali, ona se moraju opremati lijepljenim klinovima od titana, koji najduže odolijeva nemilosrdnoj koroziji. Titanovi su klinovi vrlo skupi pa da opremanje novih smjerova napreduje mnogo sporije nego što to omogućuju gotovo neograničeni potencijali Malte i Goza.

Kako smo za penjanje imali na raspolaganju šest dana, trudili smo se obići što više penjališta. Na Malti smo najprije obišli Wied Babu, dolinu Mosta, a zatim smo otišli na Gozo, gdje smo u dva

Stijene na Malti i Gozu su vapnenačke, no po svojstvima se ipak dosta razlikuju od naše. Osim što je žućasta, ta je stijena iznimno oštra, čak i na penjalištima koja su udaljenija od mora. Prepuna je malenih šiljaka, oštřih rupica i bodljikavih "crimpova" od kojih su nas već nakon prvog dana jako pekle jagodice prstiju

KRUNOSLAV UŽAREVIĆ

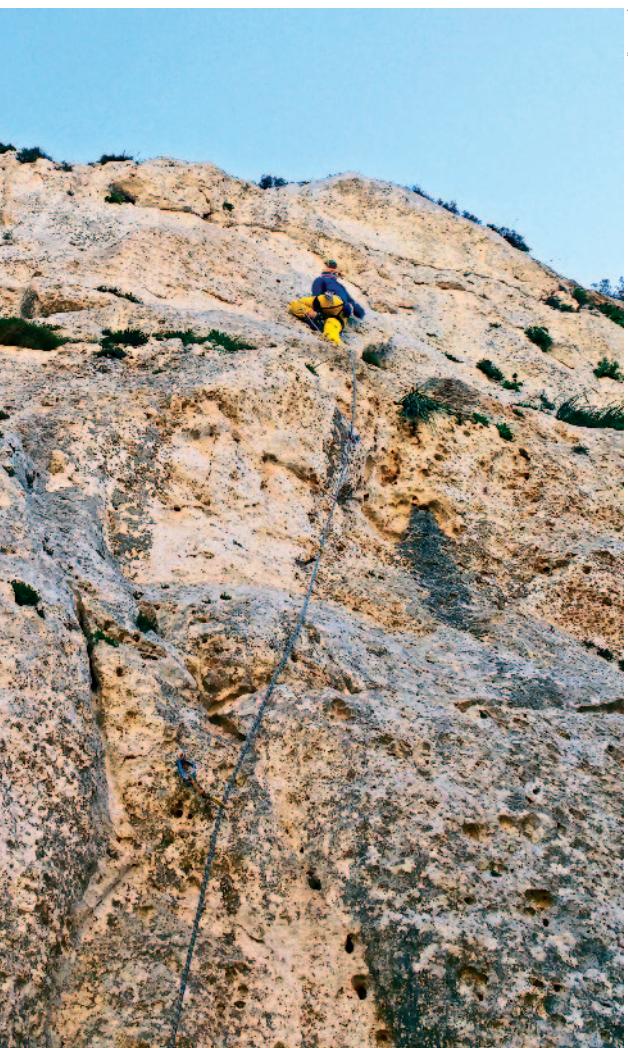
Wied Mielah - prirodni kameni most na morskoj obali

dana obišli Ic-Cnus, spektakularni Wied Mielah i fenomenalno penjalište Mgarr Ix-Xini, a putovanje smo zaključili na penjalištu Ghar Lapsi na Malti.

Stijene su na Malti i Gozu vapnenačke, no po svojstvima se ipak prilično razlikuju od naših. Ono što će vam prvo upasti u oči jest žućkasta boja stijene. Takve su i sve građevine na otoku, pogotovo one starije. Uz to što je žućkasta, stijena je i veoma oštra, čak i na penjalištima udaljenijima od mora. Prepuna je malenih šiljaka, oštih rupica (poput naših škrapa) i bodljikavih »crimpova« od kojih su nas već nakon prvog dana jako pekle jagodice prstiju. Što se pak samih penjališta tiče, sva su lijepo uređena i lako dostupna, osim onih na Gozu, koja se nalaze na klifovima. Tamo se, da biste uopće mogli ući u smjer, trebate najprije spustiti po užetu. Većinu smjerova »iz mora« prvenstveno je ispenjao i opremio Haston, koji očito neizmjerno uživa u penjanju uz huk valova. Osobno sam se na Wied Mielahu, prekrasnom stjenovitom prozoru, toliko bojala da se ne sjećam kada mi je posljednji put bilo tako neugodno pri penjanju, a more je čak bilo relativno mirno. Očito je da je penjanje po klifovima stvar ukusa, ali i navike. Ugođaj je spektakularan, ali i pomalo zastrašujući. Oštrina stijene, snaga mora, buka

Penjački izazovi na Malti

Penjački uspon kroz žućkastu vapnenačku stijenu

valova – sve to utječe na neobičan doživljaj penjanja. Takvo što ne doživljava se često.

Dakako, osim radosti penjanja, Malta i Gozo nude čitav niz prirodnih, kulturnih i povijesnih zanimljivosti. Nevjerojatna je povijest toga malenog otočja kojim su vladali Feničani, Kartažani, Grci, Rimljani, Bizantinci, Arapi, Normani, Sicilijanci, Španjolci, Francuzi i napisljeku Englezi. Svi su oni ostavili svoj trag. Malta je tek 1974. stekla potpunu neovisnost od Ujedinjenoga Kraljevstva, a u Drugome svjetskom ratu bila je važno uporište britanske mornarice i zrakoplovstva. Svakako treba posjetiti glavni grad Valettu, koja odiše šarmom oronuloga kolonijalnog stila, te prelijepu Mdinu, stari glavni grad u srcu otoka. Na Malti

KRUNOSLAV UŽAREVIĆ
ćete također pronaći i neolitske hramove Ggantija, starije od 5000 godina, a i na Gozu postoje slične građevine iz daleke povijesti.

Gozo je manji, ali mnogo mirniji i »ruralniji«. Tamo smo uživali u odličnom penjanju, ali i u životu u malim selima, divili se lijepo uređenim vrtovima i manje gustom prometu. Promet na Malti veoma je stresan za nas jer se vozi lijevom stranom, a vozači su neobično temperamentni i nikad ne koriste žmigavce. Spasila nas je besplatna Googleova navigacija jer su i putokazi vrlo rijetki ili se slabo vide. Sve nas je to umnogome podsjećalo na Italiju.

Malta i Gozo očito su na mala vrata ušli među top destinacije sportskog penjanja u Europi. Na penjalištima smo se susretali s odličnim penjačima iz Njemačke, Nizozemske, Švicarske, a bilo je tu i ponešto Čeha i Engleza. Jedna nam je Njemica rekla da je odlučila doći na Maltu jer su u superpopularnoj Chulilli u Španjolskoj prevelike gužve, a ovdje još u relativnom miru može uživati u podjednako kvalitetnom penjanju. Vjerujem da će situacija za koju godinu biti još bolja jer sva penjališta imaju još mnogo potencijala, no treba skupiti novac za skupu opremu. Po mojoj ukusu, pre malo je lakših smjerova (ocjena 4a-5c) za zagrijavanje nas koji ne se penjemo na visokom nivou. Lakši smjerovi postoje, no uglavnom nisu opremljeni, djelomično i zato što su ih davnih dana, u 40-im godinama prošlog stoljeća, ispenjali britanski marinci pa ih domaći penjači čuvaju kao stare, »tradicionalne« smjerove. No, sigurna sam da se osim tih starih smjerova, koje se ne smije opremati, mogu pronaći i neki drugi lakši smjerovi. Što se ocjena tiče, bili smo malo u strahu očekujući »paprene« Hastonove ocjene, no smjerovi koje smo penjali bili su zaista korektno ocijenjeni. Vjerujem da njegov stil ocjenjivanja najviše dolazi do izražaja na njegovom omiljenom igralištu, sektoru Underworld na Gozu, gdje je uredio i jedan višedužinski prevjesni smjer ocjene 8b+, King of Kings.

Sve u svemu, Maltu i pitoreskni Gozo preporučila bih svakome za ugodan zimski odmor uz penjanje. Sigurna sam da će te otoke uskoro sve češće posjećivati hrvatski sportski penjači i da će uživati kao i nas dvoje. A nadam se da ćemo se i mi ponovno vratiti, jer ostalo nam je još mnogo penjačkih izazova.

Tek na vrhu shvatite koliko je malo potrebno za sreću

Ivana Samaržija, Zagreb

Zašto se penješ da bi se opet spuštala? Zar ti to nije naporno? Kako ti se samo da? I tako u nedogled... Mnogima koji me poznaju moje je hodanje po planinama znanstvena fantastika.

No, tuđim se mišljenjima nikada nisam opterećivala. Ono s čim se svaki put vratim s brda ispunjava me kroz cijeli tjedan – stabilnost i nalet energije poput adrenalina. Povratak prirodi i onome iskonskome, nešto je za čime žudi svako ljudsko biće. Osobito u ovo vrijeme kada nas stres, pretrpanost obavezama i napredak tehnologije udaljuju jedne od drugih, a u konačnici postajemo sami

sebi neprepoznatljivi. Postajemo robovi rutine, a nadohvat ruke nam je besplatna terapija – majka priroda.

Odlazim u planine jer kao da me šume, stijene i poneka divlja životinja potpuno razumiju, čitaju moje misli. Mnogi kažu kako odlaze nekuda da bi pobegli od stvarnosti, kod mene je potpuno drugačije. Moja stvarnost su planine, šume i priroda. Imam osjećaj kao da u radnom tjednu živim u nekoj vrsti paralelnog svemira, iluziji, i onda za vikend dolazim k sebi. Pronalazim svoje pravo ja, bilo da sam sama ili u društvu.

PETAR KASUM

Odlazim u planine jer kao da me šume, stijene i poneka divlja životinja potpuno razumiju, čitaju moje misli. Mnogi kažu kako odlaze nekuda da bi pobegli od stvarnosti, kod mene je potpuno drugačije. Moja stvarnost su planine, šume i priroda

Priznajem, planine su od mene napravile boljeg čovjeka. Kao da se hodanjem i penjanjem brišu moje mane. Snošljivija sam i smirenija. Hodajući zaboravljam brige i spokoj ispunjava svaku stanicu moga tijela, a sva čula su izoštrena.

Snažno osjećam, čujem i vidim, a mirisi samo struje, gotovo nadnaravno! Tamo gore, visoko, shvatiš koliko si malen i koliko ti malo treba da budeš sretan i zadovoljan. Ponekad je to gutljaj vode, cvrkut ptica, pogled na poskoka koji se sunča, vidik koji oduzima dah, odmor u debelu hladu prekrasne šume, penjanje po stjeni, uživanje s najmilijima, zaklon

od orkanske bure, izvor vode među bijelim stijenama. Vidjeti kako se stapaju doline i brda zaista je privilegij.

Prije sam često govorila kako sam ljetni tip i da ostala godišnja doba ne volim, no, planine su me promijenile. Naučile su me da u svakom godišnjem dobu nađem nešto lijepo, nešto vrijedno i zanimljivo. Proljeće budi prirodu i označava početak, ljeti šuma pokazuje svoju punu snagu, jesen prekrasnom paletom boja ukrašava prirodu i priprema je za hibernaciju, a kraljica zima koliko god zna biti hladna i surova, zadirluje svojom golom i bijelom ljepotom.

Obišla sam mnogo planinskih vrhova u zemljii regiji, neki su pohodi bili dugi, neki kratki, neki nestvarno čudesni, neki iznimno naporni. U posljedne vrijeme počela sam se baviti i penjanjem. Bilo je to samo proširenje moje ljubavi prema planinama, samo malo drugačiji pristup – okomit. No, ono što moje iscrpljeno tijelo osjeća nakon penjanja ne može mi pružiti nijedna masaža, ni wellness, ni sva čuda modernog svijeta. Bol je tada samo slabost tijela.

Zaljubljenika u planine i visine sve je više. Nakon jednoga ovakvog vikenda radni tjedan mi je tek uvod u ono što dolazi. U ponедjeljak puna životne energije ne skidam osmijeh s lica, a u srijedu već razmišljam na koje će se brdo ići ili što ću penjati.

Svi zapravo želimo isto – pronaći svoj mir i vratiti se korijenima što smo ih stoljećima pokušavali zaboraviti i zatrti.

Planinarenje nije natjecanje. Nitko ti ne mjeri vrijeme, od nikoga nećeš biti bolji ili lošiji.

Jedan je slovenski alpinist rekao: nije bitan cilj, bitan je put. A onaj koji vodi brdom taj nas pročišćava.

PETAR KASUM

Autorica je planinarka, penjačica i novinarka. Tekst je prvi put objavljen u novinama 24 sata 17. travnja 2015.

Iskustva i dojmovi s tečaja planinskog skijanja

Nikša Maričić, Makarska

Kad netko spomene pomicanje granica, pomislim kako su granice neprirodne i puka fikcija jer se sa svakim novim korakom u životu potvrđuje da zamišljena crta koju nazivamo granicom lako nestaje kad odlučimo napraviti iskorak.

Upravo me jedan takav iskorak odveo u svijet planinskog skijanja. Tamo sam shvatio i osjetio slobodu u pravom smislu te riječi, bez granica i ogradienih staza, bez kategorizacije i boja koje označavaju težinu. Čemu sve to? Odbacio sam ograničenja, strahove, stereotipe, razne marketinge trikove koji nas »guše« i usmjeravaju tamo gdje ne živimo u svojoj koži. Odvažio sam se i

krenuo s ekipom na tečaj planinskog skijanja. Tih tjedan dana druženja u novom okruženju otvorilo mi je nove horizonte, urezalo mi se trajno u svijest, i uvijek će me podsjećati na to kako bismo trebali živjeti – nesputano, slobodno, sretno. Nekome je najdraže more ili kakvo drugo okruženje – a ja se osjećam sretnim u planini. Pa krenimo na put!

Desetoga veljače ove godine, na najdraži dan u tjednu (petak!), odlazim iz Makarske u Zagreb ostavljajući za sobom mediteransku klimu i mirise mora. Navijam sat na četiri ujutro jer dalek je put pred nama, no znam da ću otvoriti oči prije budilice. Navijam je za svaki slučaj; ne bih si mogao oprostiti kašnjenje.

DRAŽAN MIMICA

Subotnje je jutro, još je mrak. Društvo u autu slaže opremu, ima je mnogo. Slažemo je kao lego kocke – na tom području u posljednje vrijeme imam prilično iskustva. Ne smijem doći kući bez »legića«, dragi sin svakako bi me podsjetio kako sam zaboravio nešto vrlo važno. Spremni smo!

Ostavljujući našu metropolu, koja još spava, sjetno promatram svjetla u daljini. Kroz Sloveniju nas prate prve pahulje, plešu svoj posljednji ples prije nego što prekriju zemaljske reljefe.

Mreža autocesta i Europa bez granica vraća mi misli na planinsko skijanje. To je ono pravo: nema dosadnih formalnosti ni ranih neugodnosti na državnim granicama, osjećam se kao stanovnik Zemlje, jednak među jednakima.

Putem do Chamonixa nižu se poznati gradovi: Venecija, Verona, Milano, Torino, Val d'Aosta... i eto nas na ulazu u tunel Mont Blanc. Tamo nas čekaju posebna pravila vožnje radi zaštite od požara. U tunelu se, naime, 1999. dogodila strašna nesreća kad se na izlazu zapalio kamion pun brašna i margarina. U požaru koji se proširio tunelom poginulo je 39 ljudi i otada se u tunelu, osim ograničenom brzinom, mora voziti na

međusobnoj udaljenosti od najmanje 70 metara, a sve kamione prate posebna vozila. Ne ponovilo se!

Izišavši iz tunela pomalo ulazimo u Vallée du Chamonix – Mont Blanc. Prekrasna je to dolina, omeđena najvišim vrhom Europe. Pogled jednostavno leti prema njemu – impozantnom, dominantnom, u prekrasnom bijelom ruhu.

Raspoređujemo se po apartmanima za noćenje i odmah provjeravamo opremu. Čine je lavinski primopredajnici, sonde, lopate, dereze, cepini, penjački pojasevi, skijaške kacige, karabineri, zamke, krvna za skije, skije s turnim vezovima,

Dražan Mimica

DRAŽAN MIMICA

turne pancerice, čeona svjetiljka, pribor za prvu pomoć, kompas, termosica i sitnija, ali važna oprema koja mora stati na nas i u ruksak, jer bez toga se ne ide.

Prvi se dan uspinjemo na Domaine de Balme (2270 m), pri čemu instruktori provjeravaju naše skijaške vještine. Prekrasno je vrijeme, no osjeća se utjecaj fena, toploga vjetra tipičnog za Alpe. Skijanje preko hupsera, po dubokom snijegu, pravi

je užitak. Vidici iz kabina koje vode s litice na liticu su nestvarni i vrijedni strahopoštovanja.

Sljedećih dana naše dojmova dopunjaju usponi na vrhove Brevent-Fieger (2525 m), Les Grand Montets – Sector Glacier d'Argentière (3535 m), Aiguille du Midi (3842 m), La Vallée Blanche-Montenvers, a kao šlag na kraju dolazi tura s Aiguille du Midi na Col d'Entrèves (3556 m) i Montenvers. Uspinjemo se u navezima od

DRAŽAN MIMICA

po četiri skijaša, svladavamo 600 metara visinske razlike i za nagradu dobivamo vidik od kojeg zastaje dah. Ubrzano udišemo razrijeden zrak i upijamo zrake sunca koje griju nesmiljenom snagom. Zaštitne kreme s faktorom 50+ tražena su roba na tim visinama.

Nakon uspona na Col d'Entrèves malo se odmaramo, a zatim slijedi spust kroz »cijelac«, snijeg u kojem samo mi ostavljamo tragove. Na pola puta vođa Mladen Nikšić štapovima nam daje znak da se zaustavimo. Naime, dolazimo do pukotine u ledenjaku koju treba oprezno prijeći kako bismo došli do drugog dijela dionice. Daljnji je put jednako zanimljiv. Nastavljamo vijugati kroz dubok snijeg prema dolini. Istovremeno ostavljamo mir koji smo nakratko narušili svojim tragovima u beskraju.

Ledenjačke tvorevine pri svojem polaganom kretanju prema dolini ponekad puknu i ispune prostor zvukom koji se nikad ne zaboravlja. To je gromoglasan zvuk koji te podsjeća kako si malen u tom beskraju, kako moraš poštovati prirodu.

Planina pruža slobodu, sreću, radost, ushićenje, ali traži od tebe poštovanje, odgovornost, znanje, stalno usavršavanje i učenje.

Na ciljnoj točki Montenvers Mer de Glace (1913 m) skidamo skije i ulazimo razgledati unutrašnjost ledenjaka. Milijuni godina satkani u njedrima izvlače iz nas samo uzdahe. Nažalost, globalno zatopljenje koje je čovjek prouzročio u posljednjih stotinjak godina nesmiljenim korištenjem fosilnih goriva i uništavanjem ozonskog omotača razlog je zbog kojeg sada moramo prijeći dodatnu 471 stubu do cilja. Naime, nekad je rub ledenjaka bio u visini željezničke postaje. Izračunajte sami koliko je ledenjaka nepovratno nestalo! Mogu slobodno potvrditi kako je nakon cijelodnevne skijaške ture ta zadnja, 471. stuba, koju smo ispenjali u pancericama, s ruksacima i skijama na leđima, bila točka na »i«, ali ujedno i potvrda naše izdržljivosti, htijenja i snage volje. Na kraju ture, kad sam sjeo u vlak, prestao sam piti sportske napitke iz mijeha, čekajući kriglu piva u

dolini, koja će me vratiti u život poput infuzije. Neke su stvari neprocjenjive!

S instruktorima Vladimirom Mesarićem i Mladenom Nikšićem uvježbavali smo sisteme svetoga Bernarda, T-sidrišta, upotrebu sonda i LPP predajnika pri traženju unesrećenih u

lavinama, metode procjene opasnosti od lavine i izbor ture za visokogorsku tehniku skijanja. Upoznali smo mehaniku ledenjaka, hodanje sa skijama i skijaškim krvnima po raznovrsnom terenu i mnogošto drugo. Danju smo bili stalno na terenu, a nakon predvečernjeg odmora, dan bismo završavali predavanjima uz projekcije. Na obostrano zadovoljstvo, svaki je djelić satnice bio ispunjen.

Posljednji su nas dan instruktori pripremili za završni ispit. Bio je to iscrpan, sistematičan i otvoren razgovor koji mi je pokazao koliko smo mnogo toga naučili, kako se novo znanje s užitkom upija. Sinergijom svih sudionika dosegli smo točku koju nazivamo timski duh, prožet strašću prema planinskom skijanju. Hvala inicijatorima i timu koji razvija planinsko skijanje u okviru HPS-a. Želim im ostvarenje zacrtanih planova i smjernica na putu prema sustavnom pristupu planinskom skijanju i njegovoj popularizaciji jer taj sport to zaista zaslužuje. Hvala Komisiji HPS-a za planinsko skijanje i instruktorima koji su nam nesebično i sa srcem prenosili znanja i vještine, hvala svima za nezaboravno druženje.

Penjati se mora!

Mora li se? Zapravo... ne

Marko Vuković, Zagreb

Penjati se mora inicijativa je pokrenuta u proljeće 2012. s nakanom sustavnog pomaganja projektima obrazovanja alpinista u Hrvatskoj i poticanja prijenosa znanja od iskusnih ka manje iskusnima. Jednostavnim riječima, »Penjati se mora« svojim edukativnim programima pokušava povećati kvalitetu i podići razinu sigurnosti u alpinizmu te u središte staviti pojedince koji nastoje artikulirati i prenijeti svoje znanje novim naraštajima.

Akumulacija iskustva u alpinizmu dugotrajan je proces koji započinje tek kada polaznici završe alpinističku školu. Međutim, penjači su pritom

prepušteni sami sebi. Rijetke su prilike kada mogu sudjelovati na nekoj radionici ili seminaru i steći nove vještine bez rizika učenja na vlastitim pogreškama. U gotovo svim domaćim alpinističkim odsjecima djeluju članovi koji intuitivno osjećaju potrebu da podijele svoje znanje s mlađima, no obično su to izolirani slučajevi kad se sve prepušta entuzijazmu. Sustav nije razrađen, a znanje nije sistematizirano. Prije ili kasnije entuzijazam iscuri, a tada nastaje praznina. Taj se krug ponavlja već desetljećima: korak naprijed, dva natrag.

Inicijativa se okrenula načelu rada koje se može sažeti u sintagmu »od zajednice za zajednicu«.

Marko Prezelj u sklopu programa Alpinistički četvrtak u Slovenskom domu u Zagrebu koji je u proteklih 5 sezona predstavio životne priče petnaestak ponajboljih slovenskih alpinista

Druženje pod zvjezdama, ciklus predavanja na otvorenome gdje nam domaći alpinisti srednje generacije omogućuju uvid u recentnu povijest i period u kojem su naši alpinisti bili uz bok svjetskim

Inicijativa »Penjati se mora«

»Penjati se mora« ponikla je među članovima Alpinističkog odsjeka HPD-a Željezničar. Formalno djeluje kao radno tijelo u toga društva, ali zamišljena je kao platforma otvorena svima. To najbolje ilustrira podatak da je Odbor inicijative sastavljen od članova HGSS-a, PDS-a Velebit i HPD-a Željezničar. Rad u »Penjati se mora« volonterski je i oslanja se na entuzijazam i ljubav prema alpinizmu. Ukupna su bilanca pet godina njezina postojanja 25 predavanja, 13 projekcija filmova, 9 promocija knjiga, 9 tematskih večeri, 10 radionica, 1 izložba, 2 alpinistička kampa te 2 poziva projektima za financiranje. »Penjati se mora« imala je akcije u Zagrebu, Splitu, Rijeci, Puli, Dubrovniku, Sloveniji te Bosni i Hercegovini.

**PENJATI
SE
MORA!**

MARKO DUJKŠI

Danijel Lacko razgovara s autorima, Gregorjem Kresalom i Tinom Marenčetom, nakon projekcije igranog filma Sfinga

To podrazumijeva pomaganje članovima zajednice koji žele pomoći drugim članovima. U prve dvije godine rada »Penjati se mora« intenzivno je djelovala u dva pravca. Uz edukativne aktivnosti te promoviranje solidarnosti i suradnje među alpinistima, drugi je pravac djelovanja bilo organiziranje kulturnoških događanja s alpinističkom tematikom. Već nakon nekoliko akcija postalo je

jasno da postoji zanimanje za projekcije filmova, tematske večeri, predavanja i izložbe. Budući da je alpinizam aktivnost koja iziskuje razmjerno visok stupanj predanosti, alpinisti se prilično intenzivno povezuju s tim identitetom. Zbog toga imaju potrebu sudjelovati, družiti se i kretati u alpinističkim krugovima. To su socijalne značajke manje-više svake manjinske »scene«, bila ona pankerska, trkačka, motoristička ili planinarska. Povrh toga što je organiziranjem kulturnoških događanja popunjena praznina »između dva vikenda«, ona su također slijedila i načelo »od zajednice za zajednicu«. Radilo se o dobrovornim akcijama čiji je prihod išao u korist »Penjati se mora«, uz obećanje publici da će se sav prikupljen novac vratiti u zajednicu u obliku edukacija.

Danas, nakon pet godina djelovanja, treba otvoreno reći da je uspjeh »Penjati se mora« polovičan. Od samog je početka bilo teško povjerovati da je moguće korjenito preoblikovati domaću penjačku scenu te izgraditi funkcionalan sustav zasnovan isključivo na solidarnosti i entuzijazmu. Ako se nešto činilo nemogućim, to nikad nije bio razlog da se ne pokuša ostvariti. Tako je rad »Penjati se mora« pokazao kako uistinu postoji

Prepuno kino Tuškanac neposredno prije početka projekcije igranog filma Sfinga koji tematizira uspone kroz sjevernu stijenu Triglava

MARKO DUKE

U ciklusu Druženja pod zvjezdama led je probio Vladimir Mesarić predstavljajući tri događaja iz svoje penjačke karijere koji su ga promijenili kao osobu

Inicijativa »Penjati se mora« svojim edukativnim programima pokušava povećati kvalitetu i podići razinu sigurnosti u alpinizmu te u središte staviti pojedince koji nastoje artikulirati i prenijeti svoje znanje novim naraštajima

dobra volja i spremnost velikog broja ljudi da se uključe u takve inicijative. Teško je i nabrojiti koliko je volontera pomoglo u radu, doniralo svoje vrijeme, opremu i novac. Kao samonikla inicijativa bez jake formalne strukture, »Penjati se mora« bez većih je poteškoća ostvarila sve zacrtane projekte. Doslovno svi kojima se inicijativa ikad obratila za pomoć, spremno su prihvatali poziv. Količina pozitivne energije koja se okupila oko »Penjati se mora« apsolutno je zadržala. Ipak, cilj je bio izgraditi platformu, a ne organizaciju, no to se nije dogodilo. Organizacija podrazumijeva članove i aktiviste koji aktivno rade na svojim zadacima. To je hermetična struktura s jasnim ciljevima i metodama rada. Platforma pak podržava druge i nudi svoje resurse kao pomoć te poziva nove članove da je iskoriste za svoje ideje. Kad se god »Penjati se mora« ponašala kao organizacija, sve je teklo

Druženja pod zvjezdama su simpatična kombinacija neformalnog prijateljskog okupljanja i predavanja. U pet godina postojanja inicijative »Penjati se mora« održano je osam ovakvih plemenских okupljanja a za 2017. najavljena su još dva druženja

Edukativni efekti

Tijekom edukacijskih aktivnosti prepoznate su neke neuralgične točke u znanju domaćih alpinista. Veoma korisnima pokazale su se radionice prve pomoći prilagođene penjačima. U provedbi tih radionica veliku je pomoći pružila HGSS stanica Zagreb, koja je prepoznala važnost rada u zajednici. Drugi važan iskorak bile su radionice samospašavanja »Što i kako ako?«. Na njima su razrađene sigurne tehnike prevladavanja problema na koje alpinist može naići u stjeni, a mogu se riješiti s pomoći primjerenе opreme i znanjem. Naravno, naglasak je na samospašavanju u situacijama kad je ono moguće i kad nije potrebna pomoći izvana. Ujedno su prepoznate situacije u kojima je pomoći spašavatelja nužna. Sve su to tehnike koje se zbog složenosti ne mogu prezentirati u okviru alpinističke škole, a mogu biti od velike važnosti na terenu. Održano je i više instruktorskih radionica s temama kao što su »Kako voditi alpinističku školu« odnosno »Kako druge učiti penjačkim tehnikama«.

NEVEN GOVĐEDARICA

NIKOLA DERŽIĆ

Radionica »brušenja cepina i lednih vijaka« u prostorijama HGSS-a Zagreb. Detaljno su razrađena sva pitanja te demistificirane tehnike održavanje ove iznimno osjetljive i skupe opreme za penjanje. Radionica je snimljena i dostupna je na internetu što je polučilo interes domaćih ali i stranih penjača

Radionica tehnika samospašavanja na Okiću okupila je šezdesetak sudionika koji su po prvi put imali priliku vidjeti neke od tehnika koje su razradili instruktori alpinizma i spašavatelji HGSS-a, za tu priliku okupljeni oko »Penjati se mora«

bez poteškoća. Kad bi se postavila kao platforma, stvari bi zapale.

To se može bolje pojasniti na primjeru edukacijskih programa. »Penjati se mora« organizirala je desetak veoma dobro posjećenih radionica. Organizacijski troškovi pokrivali su se simboličnim kotizacijama. Instruktori, liječnici i treneri uvijek su spremno prihvaćali poziv da surađuju kao volonteri. Ukratko, model funkcionira: postoje interes, resursi, kadrovi i znanje. Nije to priželjkivana transformacija penjačke scene, ali aktivnost je od koje svi imaju koristi. Zaključak je da postoje prostor i potreba za organizaciju koja će se baviti sustavnom alpinističkom edukacijom. Međutim, inicijatori »Penjati se mora« nikad nisu željeli biti dio organizacije, već samo potaknuti scenu da se promijeni nabolje. Suprotan su primjer pozivi kojima se nudilo financiranje

Danijel Lacko, Stipe Božić, Aleš Koželj i Željko Žarak na pozornici CeKaTe-a razgovaraju o Tomažu Humaru tijekom promocije biografske knjige o tom slovenskom alpinistu koju je pratila i ekskluzivna projekcija dokumentarnih filmova Stipe Božića

Željko Bockovac u sklopu zimskog alpinističkog kampa na Prenju, BiH, koji je »Penjati se mora« organizirao u suradnji s Komisijom za alpinizam HPS-a te Sarajevskom školom alpinizma

projekata edukacije. Njima je »Penjati se mora« pokušala vratiti prikupljena sredstva zajednicu i podržati lokalne inicijative. Na dva otvorena poziva praktički nije bilo odaziva. Oni nisu rezultirali pokretanjem nijednog novog edukacijskog programa. Ponuda za financiranje projekata stalno je otvorena, ali jednostavno nema inicijativa koje traže finansijski poticaj. Prikupljen novac čeka u blagajni, neiskorišten. Pokazalo se kako novac nije prepreka ni motiv alpinistima za dijeljenje znanja i informacija. Tako je »Penjati se mora« postupno došla do zaključka da se novac

može izbaciti iz jednadžbe. Kulturološka događanja više nisu dobrotvorna, ona su danas samo okupljanja.

Inicijativa živi i dalje, doduše smanjenim intenzitetom. Otkako je postalo jasno kako neće biti ništa od formiranja platforme i mijenjanja scene, inicijatori »Penjati se mora« odlučili su prilagoditi intenzitet akcija vlastitim sklonostima i kapacitetima. Realno je očekivati da i takav model rada ima svoj logičan kraj. U međuvremenu, za 2017. možemo najaviti nekoliko predavanja stranih i domaćih alpinista u već ustaljenom ritmu.

Jesmo li uspjeli?

Iako, generalno gledajući, cilj inicijative nije postignut, mogu se detektirati njezini odjeci i utjecaj na penjačku zajednicu. Primjerice, pošto su održane radionice prve pomoći i samospašavanja, neki su domaći odsjeci preuzeli tu praksu te počeli održavati slične radionice za svoje članove. Također, prepoznat je manjak prijelosa znanja od iskusnih ka manje iskusnim pa je tako Komisija za alpinizam HPS-a u pozive za sudjelovanje na penjačkim kampovima počela ugrađivati načela uspostavljena u »Penjati se mora«. Danas se formiranje penjačkih naveza koje čine iskusni i manje iskusni smatra dobrom i poželjnom praksom, što prije nije bio slučaj.

Znate li gdje je Šijan?

Brijeg s izvrsnim vidikom na Hrvatsko zagorje

Renato Biličić, Duga Resa

Usjeveroistočnom dijelu Krapinsko-zagorske županije, između općina Budinščina i Konjščina, nalaze se općina Hrašćina i mjesto Trgovišće, a iznad njega zanimljiv brijeg Šijan (351 m), na čijem se vrhu nalazi 14 metara visok vidikovac, tzv. piramida. Stoeći na njemu možete uživati u predivnom vidiku na okolne brežuljke Hrvatskoga zagorja, čitavu Ivanščicu, Strahinjščicu, Medvednicu i Kalnik te dijelom na slovenske planine, a za lijepa vremena čak i na Triglav. Prema nekim zapisima, za bistrih noći vide se čak i svjetla planinarskih kuća u Alpama.

Povijest piramide vodi nas u sada već daleku 1954. godinu, kada su mještani i školarci Hrašćine, predvođeni ravnateljem škole i osnivačem PD-a Hrašćina Branimirom Pipinićem, vlastitim sredstvima i svojim rukama na vrhu Šijana

izgradili devet metara visoku drvenu piramidu. Pohodili su je tada brojni posjetitelji, najviše planinari i učenici škole. Odlaskom učitelja Pipinića iz Hrašćine zamire i rad planinarskog društva, a i piramida je s godinama dotrajala. Zahvaljujući inicijativi domaćih lovaca, na mjestu stare piramide izgrađen je 1980. novi, 14 metara visok metalni vidikovac, koji i danas ponosno stoji na Šijanu.

Posljednjih godina malo planinara posjećuje Šijan i piramida je gotovo pala u zaborav. No, povratak planinara na Šijan potaknuli su 2014. članovi HPD-a Vinica iz Duge Rese osnivanjem planinarske obilaznice »Vrhovi Hrvatske s piridotom«. Kao jednu od kontrolnih točaka uvrstili su i piramidu na Šijanu, a da nisu ni znali gdje se vrh nalazi (http://www.hpd-vinica.hr/?page_id=1404).

Članovi HPD-a
Vinica iz Duge
Rese na Šijanu

RENAТО БИЛИЧИЋ

Kako bi vratili Šijan na planinarSKU kartu Hrvatske, krajem prosinca 2016. članovi HPD-a Vinica, predvođeni markacisticom Petrom, obnovili su markacije na planinarskom putu do piramide na vrhu.

Naime, u skladu s tradicijom, dugo-reški su planinari 11. prosinca 2016. organizirali takozvani izlet iznenađenja, koji je ovaj put osmislio predsjednik društva. Polazak je zakazan u 8 sati, a okupilo se 12 planinara koji nisu ni slutili što ih čeka, osim dvojice koji su sudjelovali u organizaciji izleta.

Tijekom cijelog putovanja, na koje se krenulo preko Svetog Ivana Zeline, planinari su nagadali koji će vrh posjetiti, čak su pale i poneke oklade. Kad su stigli u Trgovišće i zaustavili se ispred mjesne trgovine, začudili su se jer na vidiku nije bilo nijednoga poznatog planinarskog vrha koji bi se odatle mogao posjetiti. Čudenje je postalo još veće kad su oni upućeni u tajnu iz automobila umjesto ruksaka počeli vaditi motornu pilu, sjekiru, mačetu i drugi alat potreban za čišćenje staze.

Razgledna piramida na Šijanu

RENATO BILIĆ

Kako nekima još nije bilo posve jasno što ih čeka, predsjednik je vrlo rado pojasnio svoj plan. Ubrzo su formirane dvije skupine. Jedna je išla naprijed i čistila zarasu stazu, a druga je započela s postavljanjem markacija od crkve prema vrhu. Na Šijanu, kod piramide, organiziran je mali odmor radi okrjepe sada već od prvotnog šoka oporavljenih planinara. Potom se nastavilo s postavljanjem markacija sve do vinarije Bolfan na Vinskom vrhu, oko kilometar i pol od Šijana. U vinariji, gdje se nalazi i žig piramide, bio je priređen duži odmor, dakako, uz razgledavanje vinarije i kušanje domaćih vina.

Druženje u
Vinariji Bolfan

RENATO BILIĆ

Nakon zaslужenog odmora vratili smo se kroz vinograde do automobila te otišli do mjesta gdje je davne 1751. pao Hrašćinski meteorit. Kao i svaki izlet dugoreških planinara u taj dio Hrvatske, i ovaj je završio na pizzi u Oroslavju.

Markiranje toga planinarskog puta prihvaćeno je kao obveza HPD-a Duga Resa, čime piramidu na Šijanu želimo približiti svim planinarama. Markirana staza započinje kod mjesne crkve u središtu Trgovišća, odakle se za dvadesetak minuta laganog uspona, najprije kroz vikendaško naselje, a zatim šumskom stazom, stiže do vrha Šijana. Za dalnjih se dvadesetak minuta, slijedeći nove markacije, dolazi do ugodnog ambijenta vinarije Bolfan, uglavnom cestom kroz predivne zagorske gorice.

Obnovom puta na Šijan ostvarili smo odličnu suradnju s Klubom ljubitelja zavičajne baštine u Hrašćini, čija je predsjednica Jasna Kranjec samoinicijativno dala izraditi žig piramide i pohranila ga u Vinariji Bolfan (www.bolfanvinskivrh.hr). Žig je u radno vrijeme vinarije dostupan svim planinarama koji posjećuju Šijan. Nadamo se da smo ovom svojom akcijom pomogli i ostvarenje Jasnine želje da zaživi projekt poučnih staza u hrašćinskom kraju.

40 godina Koprivničkoga planinarskog puta

Renato Rac, Koprivnica

Davne 1976. godine Planinarsko društvo Bilo iz Koprivnice počelo je pod vodstvom tadašnjega predsjednika dr. Milivoja Kovačića trasirati i markirati novi planinarski put u Podravini. Trasa puta povezala je Podravsku Suboticu i tadašnju planinarsku kuću Pesek, nastavila preko sjeveroistočnih obronaka Kalničkoga gorja i zapadnih obronaka Bilogore, uključujući najviši vrh Bilogore, te završila u nekadašnjem rudarskom naselju Glogovcu. Put je nazvan Koprivničkim planinarskim putom (KPP).

Najviši vrh Bilogore nazvan je godinu dana prije Ivininim vrhom, po profesoru Ivici »Ivini« Hiršlu, članu Bila, koji je 1941. nestao u logoru. Mala kamena piramida sa spomen-pločom na

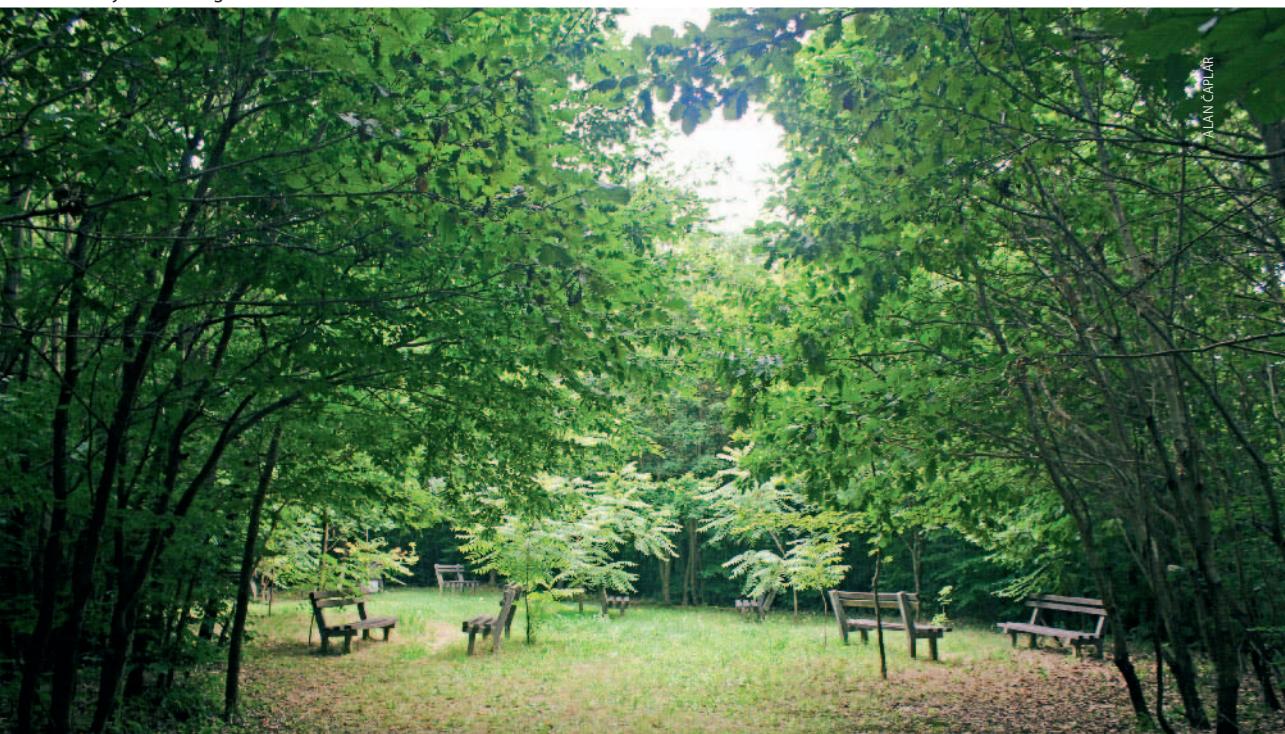

vrhu svečano je otkrivena 29. studenoga 1975. Sedamnaest godina poslije, 29. travnja 1992., vrh je preimenovan u Stankov vrh, po zaslужnom članu društva Stanku Šafaru. Taj se naziv i danas koristi.

Ubrzo nakon trasiranja puta izdan je prvi dnevnik KPP-a. Njegovi su autori bili dr. Milivoj Kovačić, Rudolf Jurić (čije ime nosi današnja planinarska kuća na Pesku) i inženjer Zdravko Gazdek. Prvo izdanje dnevnika KPP-a tiskano je 1976., peto 1992., a sve ih je uredio dr. Kovačić. Danas aktualno, šesto izdanje, tiskano je u ožujku 2004., a uredio ga je Neven Magdić.

KPP je svečano otvoren 7. studenoga 1976. na vrhu Bilogore, a otvorio ga je tadašnji

Najviši vrh Bilogore

Utiskivanje pečata na kontrolnoj točki

predsjednik Skupštine općine Koprivnica Stjepan Kapusta u nazočnosti predstavnika Planinarskog saveza Jugoslavije i Planinarskog saveza Hrvatske Božidara Škerla, te drugih uzvanika. Okupilo se oko 600 planinara iz prijateljskih planinarskih društava. Datum je izabran prigodno: tada se, naime, slavio Dan grada, odnosno Dan Općine Koprivnica.

KPP je bio posebno važan za razvoj planinarstva u koprivničkom kraju jer u to vrijeme

na Bilogori nije bilo mnogo planinarskih putova. Otvorene KPP-a bilo je velik doprinos daljnjem proširenju i popularizaciji planinarstva u Koprivnici i koprivničkom kraju. Danas je staza uvrštena i na turističku kartu koprivničkoga kraja: uz biciklističke i konjičke staze označena je i planinarska staza. KPP je službeno registriran u Hrvatskom planinarskom savezu i uvršten u registar planinarskih putova pod oznakom 201.

Početkom 1979. PD Bilo je morao napustiti planinarsku kuću Pesek jer ju je kao vojni objekt dobio na upotrebu privremeno, tj. na određeno vrijeme. Zahvaljujući razumijevanju uprave Šumskoga gospodarstva Koprivnice, ono je Bilu dodijelilo na upotrebu drvenu šumsku baraku južno od kuće Pesek, u predjelu zvanom Vincekova humka (tzv. druga baraka). Novo planinarsko sklonište preuzele je naziv Pesek, a 1992. je odlukom skupštine PD-a Bilo preimenovano u planinarsko sklonište »Rudi Jurić«. Kuća se nalazi na visini od 294 metra, a nazvana je po zaslужnom dugogodišnjem planinaru, društvenom djelatniku, voditelju koprivničkih izviđača i voditelju društvene administracije PD-a Bilo. Društvo i danas koristi i održava taj objekt.

U početnim danim KPP je bio dug gotovo 40 km: 32 km osnovne staze te oko 8 km pristupnih putova. Dalnjih su godina nizom radnih akcija pojedine dionice više puta korigirane: staza je kraćena i izbjegavali su se prometni putovi gdje je to god bilo moguće. Ipak, osnovni je smjer ostao isti.

DUNJA LUKAVČIĆ

Na prvoj kontrolnoj točki

Na putu iz Glogovca prema Stankovu vrhu

Prema posljednjim izmjerama GPS uređajem danas je duljina puta od kontrolne točke 1 (Podravska Subotica) do kontrolne točke 6 (Glogovac) 28,5 km, a put svi lada visinsku razliku od 154 m. Za obilazak je potrebno od 8 do 9 sati, ovisno o brzini hoda planinara i vremenskim prilikama.

Prilazni put od željezničke postaje Koprivnički Bregi do kontrolne točke 6 u Glogovcu dug je 2,2 km. Nosi oznaku 204, a prijeđe se za oko pola sata. Prilazni put od željezničke postaje Kunovec / Podravska Subotica do početne kontrolne točke (KT 1) u Subotici Podravskoj dug je 1,5 km. Označen je brojem 203, a može ga se proći za 20 minuta. Planinarima koji dolaze na KPP na raspolaganju je i prilazni put od željezničke postaje Rasinja preko naselja Rasinje i vinogradarskog predjela Sovinjaka do planinarske kuće »Rudi Jurić«. Taj je put dug 8 km, a može se proći za malo više od sat vremena. Prilazni put iz Rasinje u Registru planinarskih putova HPS-a nosi oznaku 202. Računalni trag KPP-a u GPX formatu dostupan je na webu Hrvatskoga planinarskog saveza ([http://info.hps.hr/putovi/putovi?p\[view\]=393](http://info.hps.hr/putovi/putovi?p[view]=393)). Trag se može učitati u GPS ili mobilni uređaj.

Premda duljina KPP-a iznosi 28,5 km, markači PD-a Bilo skrbe se o ukupno 40,5 km planinarskih putova. Naime, u našoj skrbi nije samo KPP, već i prilazni putovi.

Cijela trasa KPP-a podrobno je opisana u dnevniku KPP-a (posljednje izdanje 2004.). U njemu su označene i opisane sve kontrolne

točke koje planinar treba obići i utisnuti njihov žig kako bi dobio prigodnu značku. Dnevnik se može kupiti pri dolasku na obilazak na kontrolnoj točki 1 u Subotici Podravskoj, telefonskom najavom kod predsjednika društva ili narudžbom putem pošte. Svi potrebni podaci i kontakti mogu se pronaći na web stranici <http://www.hpd-bilo.hr>. Žigovi na svim kontrolnim točkama bili su krajem 2016. ispravni, no ako tko od planinara primijeti promjene ili oštećenja, neka to javi na adresu elektroničke pošte hpd.bilo.kc@gmail.com, kako bismo nedostatke mogli otkloniti.

KPP je vezna planinarska obilaznica sa šest kontrolnih točaka. To su:

1. Podravska Subotica, Trg mladosti 20 (166 m) – pečat kod obitelji Burek
2. Crna gora (295 m) – pečat na pročelju Šumske kuće, nekadašnji motel Crna gora
3. Podravkin rekreacijski centar (179 m) – pečat u ugostiteljskom objektu Podravska klet
4. Bilo (294 m) – pečat u metalnoj kutiji
5. Stankov vrh (309 m) – pečat na zidanoj kamenoj piramidi
6. Glogovac (157 m) – pečat u ugostiteljskom objektu u središtu naselja

Na 24. Planinarskoj kestenijadi u Podravini 8. listopada 2016. HPD Bilo obilježio je 40. obljetnicu KPP-a. Na svečanosti kod planinarske kuće »Rudi Jurić« toga se dana okupilo više od 350 planinara, školske djece, članova ostalih udruga i građana. Tom je prilikom svečano otkrivena spomen-zahvalnica idejnom začetniku, pokojnom dr. Milivoju Kovačiću, kao i

ALAN ČAPLAR

Planinarska kuća Rudi Jurić na Pesku

svim markacistima i dobrim ljudima koji su se proteklih četiri desetljeća skrbili o KPP-u. Ploču su otkrili predsjednik Bila Ivica Kušek i Antonija Kovačić, kći pokojnoga dr. Kovačića. Svečani dio obljetnice održan je na sam dan otvaranja KPP-a, 7. studenoga 2016. u Podravkinoj dvorani, uz nazočnost brojnih članova i uzvanika. Tom je prilikom dr. Kovačiću, idejnom začetniku i organizatoru KPP-a te dugogodišnjem članu i predsjedniku HPD-a Bilo, postumno dodijeljena plaketa za iznimian doprinos planinarskoj

organizaciji u Koprivnici i šire. Plaketu je preuzeala njegova kći Antonija. Uručeno je i 26 zahvalica članovima Društva koji su se u 40 godina istaknuli u organiziranju i održavanju KPP-a, a uručene su i zahvalnice za suradnju i potporu Gradu Koprivnici, Podravki d. d. i Turističkoj zajednici grada Koprivnice.

Stazu KPP-a već 40 godina uz planinare koriste i šetači, biciklisti, gljivari i drugi rekreativci. To se vidi po tome što je staza »uhodana« i onda kada planinari dulje vrijeme nijome ne prolaze. Znači da je postigla svoju svrhu. U tih 40 godina, prema evidenciji koja se uredno vodi, cijeli KPP prošlo je 3269 planinara. No, iz iskustva znamo da manje od 25% planinara koji prođu nekom stazom kupi i popuni dnevnik te staze ili obilaznice, što bi značilo da je, prema procjeni, cijelim KPP-om ili njegovim dijelom u 40 godina prošlo oko 15 tisuća planinara.

DUNJA LUKAVČEKI

Obilježavanje 40. obljetnice Koprivničkog planinarskog puta

Izvori:

1. Milivoj Kovačić: HPD »Bilo« u Koprivnici 1928 – 2008
2. Marko Posavec: Zbog ove staze planinari već 40 godina dolaze u Koprivnicu, Drava info
3. HPS, Registr planinarskih putova, obilaznica i markacista u Hrvatskoj, s pratećim sadržajima

La Grotte de Glace – špilja u ledu na 3170 metara

Skijalište Les 2 Alpes u Francuskoj, na kojem su od 10. do 17. prosinca 2016. boravili članovi SO HPD-a Željezničar, nudi osim skijanja i malo speleološkog zadovoljstva. Naime, tamo se u ledu nalazi zanimljiva špilja, uređena za posjećivanje.

Na vrhu skijališta Les 2 Alpes, u županiji Isèr, na planini L’Oisans visokoj 1600 – 3600 m, otrprilike između gradova Grenoblea i Briançona, nalaze se ledenjaci od vječnog leda, koji se ne otapa ni ljeti. Ledenjak Roche-Mantel, iznad sela Les 2 Alpes, počinje na visini 3421 m i proteže se prema zapadu i sjeveru do visine od oko 3000 m. Tu je na nadmorskoj visini od 3200 m sagrađena gornja, najviša postaja skijaške žičare, s vidikovcem, s kojeg se pruža vidik na cijeli ledenjak. Oko 200 m istočno i oko 30 m niže od vidikovca, u podnožju jednog dijela ledenjaka po kojem voze skijaške vučnice (sidra), nalazi se ulaz u ledenu špilju – La Grotte de Glace. Pred ulazom je postavljena drvena (prijenosna) kućica za prodaju ulaznica (5 eura).

VLADO BOŽIĆ

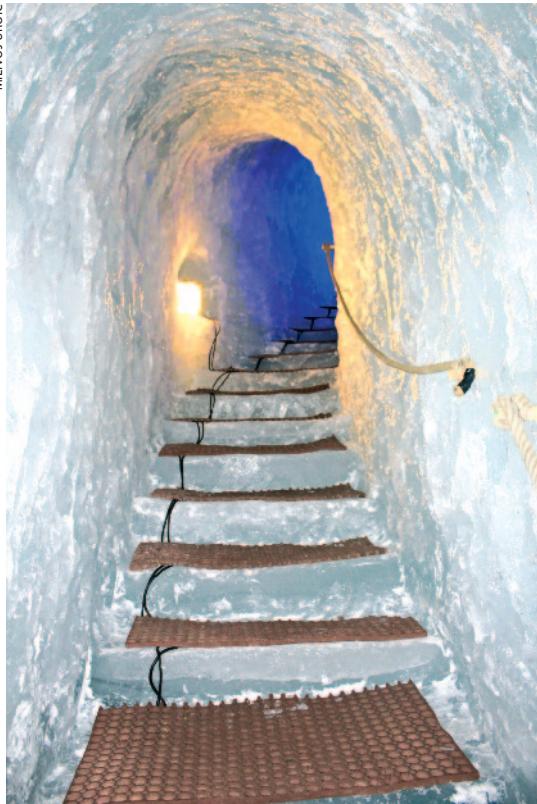
Sjedište pukotina u ledu

Špilja je primijećena još 1996. To je ustvari splet ledenjačkih pukotina u koje se može ući. Već je tada netko jedan dio špilje »prepoznao« kao mamuta, ali se on u 14 godina rastopio, kao žrtva globalnog zatopljenja.

Ulaz u ledenu špilju neposredno ispod skijaške staze

MILIVOJ JURČIĆ

dio špiljskog hodnika

Međutim, članovi La Société des grottes de la Meije, gospoda Bernard Lambolez i Bruno Gardent odlučili su mamuta »živjeti« pa su špilju uredili za turističko posjećivanje i svečano je otvorili 5. srpnja 2010.

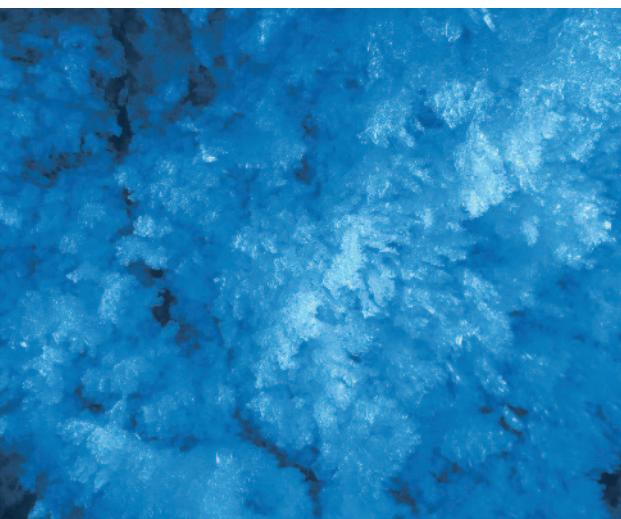
Oživjeli mamut u špilji

Prirodne pukotine proširili su u lako prohodne kanale, na podu postavili gumene tepihe, špilju osvijetlili električnom rasvjетom i na mnogim mjestima, naročito na sjecištima pukotina, gdje su se stvorile veće prostorije, isklesali u ledu mnoštvo različitih figura (mamuta, ribu, hobotnicu, pračovjeka i dr.). U prospektu piše da je ukupna duljina špiljskih kanala oko 200 metara. Za posjetitelje je uređeno stotinjak metara. Iako svjetla raznih boja (crveno, plavo, zeleno) daju posebne efekte, ipak je najljepše vidjeti špilju osvijetljenu bijelim svjetлом jer tada do izražaja dolazi plavičasta boja leda, odnosno prirodna boja špilje. Na jednom mjestu u špilju kroz led prodire danje svjetlo; to je vjerojatno pomoći izlaz u nuždi.

Špilja se nalazi ispod skijališta pa preko nje stalno skijaju mnogobrojni skijaši. U prospektu piše da je debeljina leda tridesetak metara.

Do ulaza u špilju posjetitelji mogu doći pješice od vidikovca, ali i na skijama. Skijaši pred ulazom ostave skije i po špilji mogu hodati u pancericama, zahvaljujući neklizajućim gumenim tepisima, stubama i užetnim rukohvatima duž cijele špilje. Skijalište na ledenjaku radi cijelu godinu, i ljeti, a tako i špilja.

Vlado Božić

Kristali leda u špiljskom stropu, osvijetljeni plavom svjetlošću

Varaždinski mališani na Rogli

HPD MIV Varaždin ima intenzivan rad s djecom, za što je preprošle godine nagrađen nagradom Izvršnog odbora HPS-a. Djeca djeluju unutar sekcije »Čevo«.

Na samome početku ove godine ogranač koji djeluje u varaždinskom vrtiću »Dječji svijet« organizirao je izlet na Roglu (1517 m) na Mariborskom Pohorju u Sloveniji. Dogovoren je da se na izlet krene u nedjelju 7. siječnja u 9 sati, tako da našim mališanima ne bude prerano. Iako sam se vratila dan ranije s Ravne gore, mislila sam da će izlet biti odgođen jer se radi o dječici koja još trebaju puno pažnje, ljubavi i čuvanja od raznih nedaća, a prognoza je najavljivala hladan i snažan vjetar. Ipak, pred vrtićem okupio se 41 polaznik i to pola djece, a pola roditelja. Nakon ulaska u autobus i provjere dokumentata za prelazak granice, krenuli smo prema Ptiju, Slovenskoj Bistrici, Slovenskim Konjicama, u Zreče pa na Roglu, uz usputno i obavezno stajanje u Tepanju.

Rogla nas dočekuje s temperaturom od -14 °C, uz orkanski vjetar. Sve je upućivalo na to da ćemo dan provesti u hotelu Planja, no bila je to kriva procjena. Pri vrhu je bilo više umjetnog nego prirodnog snijega, ali to nam ne stvara probleme jer – snijeg je snijeg. Sva dječica uskaču u skafandere, navlače rukavice i kape i jure prema sanjkalištu uz zimske pjesmice. Što ih više gledam, sve se više divim njihovom veselju, ciki, uživanju u snježnim radostima... dok se stiskam od hladnoće. Njihova avantura na niskoj temperaturi i vjetru trajala je puna tri sata. Uz protest su se vratili u hotelsku igraonicu i prihvatali ju kao nužno zlo.

Predah, presvlačenje, ugrijavanje, uz vruću čokoladu čeka se povratak za Varaždin. Djeca negoduju – oni bi željeli još snježnih uzbudjenja i igre. Obećanje da ćemo i idući mjesec otići nekamo ususret zimskim radostima malo su ih umirila, a pomisao da će po dolasku u autobus svi zaspati, bila je besmislena.

Jadranka Čoklica

Sanjkanje na Pohorju

Planinarski maskenbal u »Risovoj jazbini«

Maskenbal unuka planinarki i planinara Naftaplina na Sljemenu

PD Naftaplin organizirao je početkom veljače zanimljivu planinarsku zabavu na Sljemenu. Glavni inicijatori okupljanja bili su bake i djedovi, odnosno stariji planinari koji vode svoje unučice i unuke u prirodu. Ovaj puta doveli su šesnaestero djece u dobi od 3 do 10 godina u kućicu Risova jazbina na Sljemenu, o kojoj brine PD Naftaplin iz Zagreba. U kućici je održan vrlo uspješan dječji maskenbal. No prije maskenbala trebalo je malo boraviti i vani, na snježnoj livadi Mijatovac, u okruženju gorske zimske idile. Razdragana djeca gradila su snjegoviće, igrala se skrivača, valjala se po snijegu i uživala u prirodi. Djeci bi takva druženja trebalo omogućavati čim češće i tako im usaditi ljubav prema prirodi. Danas-sutra neka od njih zavoljet će prirodu, biti planinari, penjači, ili barem šetači. Sreći i oduševljenju djece nije bilo kraja, a rastali smo se s pitanjem kada ćemo se opet naći na Sljemenu.

Vesna Mak

Djeca i roditelji u sljemenskom snijegu

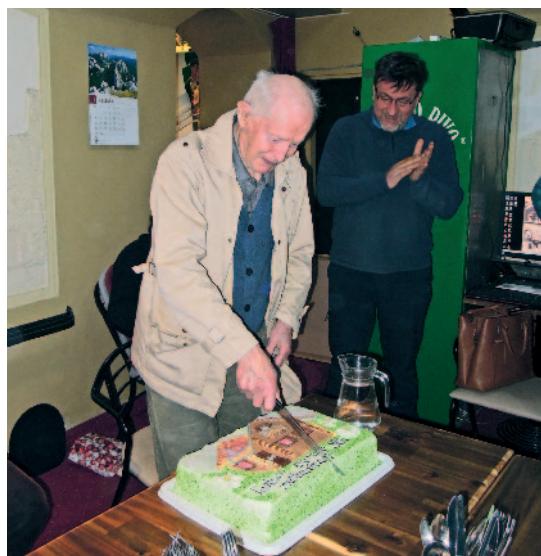
90 godina Slavka Tomerlina – Tateka

Članovi HPD-a Mala Rava priredili su svojem počasnom članu i *spiritus movens* Slavku Tomerlinu-Tateku proslavu njegovog 90. rođendana. Na proslavi ovog jubilarnog rođendana, osim članstva Male Rave okupili su se i gosti iz planinarskih društava Paklenica iz Zadra i Babulj iz Bibinje.

»Našem Tateku želimo sretan rođendan i još mnogo dobrog zdravlja. Želimo mu još susreta i druženja te koraka po planinama koje su njegov život. Teško je zapravo riječima opisati koliko je on doprinio planinarstvu i koliko je u to unio sebe. Zbog toga mu još jednom od srca hvala« – rekao je u prigodnom govoru Predsjednik HPD-a Mala Rava Zoran Simićić. Tom prigodom Tateku je uručeno priznanje Hrvatskog planinarskog saveza – status počasnog instruktora markacista. To vrijedno priznanje prvo je i jedino takve vrste u Hrvatskoj, što je iznimno priznanje trudu i radu Slavka Tomerlina.

Matično društvo poklonilo je svojem počasnom članu njegovu veliku portretnu fotografiju, nastalu na Tatekovom skloništu na Crnopcu. Također, slavljeniku su uručeni i darovi gostiju iz planinarskih društava Paklenica i Babulj te udruge Dobrovoljnih darivatelja krvi Kalelarg. Tatek se iskreno svima zahvalio na darovima uz šalu da je broj godina iza njega pogrešan, te da devedeseti rođendan tek slijedi za nekoliko godina.

Slavko Tomerlin usprkos godinama još uvijek planinari i aktivno sudjeluje u radnim akcijama HPD-a Mala Rava. Od kada je prvi put kročio na Velebit otkrio je i markirao nebrojene staze i putove, izgradio dva planinarska skloništa te prilaz skloništu Crnopac oplemenio skulpturama divljih životinja. Eduard Magazin

Slavko Tomerlin na rođendanskoj proslavi

Via Dinarica – put za održivi razvoj planinskog turizma

Via Dinarica je dužinski planinarski put namijenjen planinarima, biciklistima i drugim izletnicima koji posjećuju Dinaride kao turisti, ali i podrška pružateljima usluga u ruralnim i manje razvijenim područjima. Put povezuje atraktivna planinska područja od Slovenije do Albanije. U Hrvatskoj Via Dinarica ima ukupno 57 etapa, a obuhvaća 6 nacionalnih parkova, 4 parka prirode, dva stroga prirodna rezervata te brojne privlačne hrvatske krajolike. Respektabilni turistički magazin »Outdoor« proglašio je Via Dinaricu najboljim novim planinarskim putom u svijetu, a put je predstavljen i na Lonely Planetu i National Geographicu. Prema izboru National Geographic Travel magazina, Via Dinarica je proglašena jednom od 10 najboljih svjetskih destinacija za outdoor aktivnosti u 2017. godini. Jedan od temeljnih ciljeva Via Dinarice je promovirati lokalno gospodarstvo i time turistima približiti domaću hranu, smještaj, različite usluge i slično. Projekt Via Dinarica pokrenuo je Program za razvoj Ujedinjenih naroda (UNDP-a), a zbog zatvaranja ureda UNDP-a u Hrvatskoj projektne aktivnosti nastavila je specijalizirana Udruga Via Dinarica Croatia.

Tijekom 2016. cijeli put Via Dinarica u Hrvatskoj podrobno je predstavljen na web platformama outdoractive.com, viadinarica.com i viadinarica.hr detaljnim tekstovima na hrvatskom, engleskom i njemačkom jeziku, s kvalitetnim kartografskim prikazom i naprednim mogućnostima pretraživanja. U sklopu projekta Via Dinarica izrađen je atraktivan video materijal u trajanju od 10 minuta o projektu i putu Via Dinarica, a Alan Čaplar održao je desetak javnih predavanja u Zagrebu, Varaždinu, Virovitici, Opatiji, Murskom Središću, Skradu i Pagu, a o Via Dinarici govorilo se i u programima HRT-a, Al Jazeera Balkans, u programima brojnih radijskih postaja te u drugim javnim medijima. Via Dinarica predstavljena je na središnjem hrvatskom turističkom portalu www.croatia.hr (na 12 jezika), te u nekoliko promotivnih turističkih brošura Hrvatske turističke zajednice. Na taj su način naše planine i planinarske mogućnosti u njima po prvi put sustavno predstavljene najširoj svjetskoj javnosti kao dio ukupne hrvatske turističke ponude.

Hrvatski pokretači Via Dinarice sudjelovali su i imali zapaženu ulogu na međunarodnoj konferenciji o Via Dinarici, koja je održana 23. ožujka 2016. u Sarajevu (BiH), na koordinacijskom sastanku predstavnika regionalnih partnera iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine te Crne Gore 24. ožujka te na službenom otvorenju Bijele linije Via Dinarice u Bosni i Hercegovini 12. lipnja 2016. na Blidinju.

Na inicijativu hrvatskih planinara prvoga vikenda u listopadu organiziran je prvi međunarodni Via Dinarica Day, s vrlo dobrim odazivom u svim zemljama koje su

Karlovački planinari na vrhu Risnjaka

se priključile obilježavanju. Sudionici Via Dinarica Daya nagrađeni su primjerenim darovima (majice, literatura, brošure, karte). Idući Via Dinarica Day održat će se 7. i 8. listopada 2017. HPD Mosor iz Splita tijekom ove godine sve svoje izlete po Dinarskom gorju provodi u znaku Via Dinarice.

Ministarstvo turizma, Hrvatska turistička zajednica i Hrvatska gospodarska komora pružili su punu podršku inicijativi Via Dinarica ističući da je riječ o važnom projektu razvoja planinskog i ruralnog turizma u Hrvatskoj te u zemljama regije. Započeta suradnja bit će osnažena kroz odgovarajuće programe i poticaje Ministarstva turizma prema poduzetnicima u turizmu i drugim dionicima na Via Dinarici. U lipnju 2017. projekt i put Via Dinarica bit će predstavljeni izložbom i konferencijom u sjedištu Europskog parlamenta

Članovi HPD-a Gorščica na Skradskom vrhu

u Bruxellesu. Inicijator tog predstavljanja potencijala hrvatskog planinskog turizma i planinarstva je zastupnik Republike Hrvatske u Europskom parlamentu Davor Škrlec. Svoja izlaganja na konferenciji o Via Dinarici imat će Alan Čaplar, Darko Berljak i Dorijan Klasnić.

Naposljetku, treba istaknuti da je uz uputstva i podršku planinarskih vodiča iz SPV Zagreb cijelu Via Dinaricu, od Slovenije do Albanije dosad prošlo više grupa i pojedinaca. Zanimljivo, ideja o prolasku Via Dinarice, na najveće zanimanje nailazi među planinarama iz dalekih zemalja i zemalja koje nemaju planinu, pa su tako među prvim obilaznicima bili planinari iz Nizozemske, Danske i SAD-a. Ove planinarske sezone bit će zasigurno još više stranih planinara na hrvatskim planinama, tim više što je nekoliko turističkih agencija

Dalmatinski planinari na Lišanskom vrhu

organizirano predstavilo Via Dinaricu na Berlinskom turističkom sajmu, najpoznatijem turističkom sajmu na svijetu.

Projekt Via Dinarica nedvojbeno ima velike potencijale, a postignuti rezultati ukazuju na to da se vrijedna ostvarenja postižu prvenstveno na temeljima kvalitetnog i koordiniranog angažmana.

Alan Čaplar

Metlača nikad posjećenija

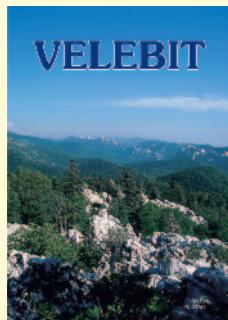
Nekoliko dana uoči proljetne ravnodnevnice u nedjelju 19. ožujka vrh Metlaču povrh ličkog mjesta Kaluđerovca posjetilo je više od stotinu planinara. Najranije su prema vrhu krenuli članovi riječkog Kamenjaka, njih ukupno 50. Nakon uspon na Metlaču oni su produžili na jedan od ličkih gorskih bisera - vrh Risovac (800 m). Za to vrijeme tu je pristigla i skupina domaćih planinara - članova PD-a Mrsinj iz Korenice, PD-a Zavižan, Senj, PD-a Željezničar, Gospić. Svi oni uživali su u vidicima s nekoliko usputnih vidikovaca i s vrha. Posebno se lijepo vidi korito rijeke Like i njezinim pritoci. Ugodno je bilo i šetati kroz šumu i preko proplanaka gdje su iz lišća stidljivo provirivali još uvijek zeleni kukurijeci, pasji zubi, visibabe i drugo proljetno cvijeće. Na proplanima se sve zažutilo od prvih jaglaca, a ponegdje zaplavilo od prvih vjesnika proljeća – Šafrana.

Na vrhu se uz odmor i okrjepu razgovaralo o produživanju i širenju planinarsko-turističkih staza prema jezeru Kruščica, pećinskom parku Grabovači, obližnjem vrhu Sklopači, obilaznim stazama do starog turskog grada na Klisi i sve poznatijem Samogradu nedaleko od općinskog mjesta Perušića. Planinari su se s vrha do sela Kaluđerovca spustili drugom stazom i imali su što vidjeti. Nekadašnji žitelji, čiji su se preci uglavnom bavili grnčarstvom, vraćaju se i obnavljaju kuće. Neki grade vikendice i razvijaju turističku ponudu. Netaknuta priroda uz samo korito rijeke Like plijeni pozornost ljudima sklonih avanturizmu, a i onih koji u takav ambijent želete doći kako bi uživali u miru – »za svoju dušu.

Tomislav Čanić

PREKO 60% POPUSTA !!!

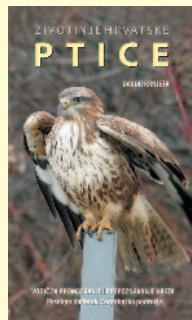

VELEBIT

Autor: Ante Pelivan

- fotomonografija
- bogato ilustrirana u boji
- format 30 x 21 cm
- 194 stranice
- tvrdi uvez

CIJENA: 190,00 kn

PTICE

Autor: Davor Krnjeta

- format 20,5 x 12 cm
- 350 fotografija boji
- 360 stranica
- tvrdi uvez

CIJENA: 260,00 kn

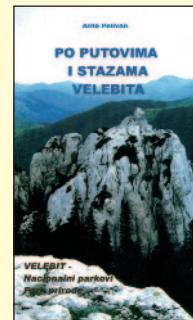
VODIČ PO PRISTUPAČNIM

ŠPILJAMA I JAMAMA U
HRVATSKOJ

Autor: Vlado Božići

- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 300 stranica
- tvrdi uvez

CIJENA: 210,00 kn

PO PUTOVIMA I STAZAMA

VELEBITA

Autor: Ante Pelivan

- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 240 stranica
- meki uvez

CIJENA: 60,00 kn

ZMANJA, KRKA, CETINA

i njihovi pritoci

Autor: Ante Pelivan

- bogato ilustrirani vodič
- kartama
- format 21 x 12,5 cm
- 192 stranice
- meki uvez

CIJENA: 60,00 kn

Ukupna cijena za svih 5 knjiga je 780,00 kn

Sadašnja AKCIJSKA cijena je **290,00 kn**

Knjige se prodaju samo u kompletu, a ne pojedinačno.

(poštarsina uključena u cijenu)

EKOLOŠKI GLASNIK d.o.o.

Duga cesta III. odvojak 12, 10412 Donja Lomnica
Tel. 01/621 88 72, Fax: 01/6234-058

e-mail: ekoloski.glasnik@zg.t-com.hr
ekoloski.glasnik@gmail.com

KALENDAR AKCIJA

8. 4.	Obilazak Beliščanskog podravskog pješačkog puta Belišće, pješačka staza uz rijeku Dravu HPD Belišće, Belišće	22. 4.	Long Walk Day Brseč, Skitača PD Skitaci, Labin
9. – 15. 4.	Ekološka akcija na obalama Mljet-a Mljet: Saplunara i Polače PD Mljet, Govedari	23. 4.	Planinarski pohod »Od Bašćanske palade do Vele Luke« Otok Krk, Vela Luka – Baška PD Obzova, Krk
9. 4.	Projetni pohod Vinica – Martinščak Vinica, pl. dom Mladen Polović HPD Vinica, Duga Resa	23. 4.	Toplička planinarska šetnica br. 1 i 2 Varaždinsko topličko gorje, Varaždinske Toplice PD Tonimir, Varaždinske Toplice
9. 4.	Dragojlin pohod na Okić Samoborsko gorje, Okić HPD Željezničar, Zagreb	23. 4.	XVIII. pohod lječničkom planinarskom stazom i IV. CRO Globe Athlon Hrvatske lige protiv raka Medvednica, Gračani – dom Crvenog križa – Malo Sljeme PK Hrvatskog lječničkog zbora, Zagreb
9. 4.	Memorijalni uspon na Stražišće Stražišće: Gornji Obod – Velji Do – vrh Sveti Ivan (Stražišće) HPD Dubrovnik, Dubrovnik	23. 4.	Oda proljeću Omiška Dinara PD Imber, Omiš
9. 4.	Tragom prvog izleta HPD-a Sisak Hrastovička gora HPD Sisak, Sisak	23. 4.	26. pohod Podunavskim pješačkim putom Mišino brdo, Aljmaš, Erdut – pješačenje uz Dunav PD Zanatlija, Osijek
9. 4.	Tradicionalni pohod Putovima naših predaka Biokovo Tučepi – Vrata Biokova – Gornje Igrane SAK Ekstrem, Makarska	23. 4.	Pohod »Od Ivane do Tadije« pl. dom Đuro Pilar – Ljetnikovac Brlićevac – rodna kuća Dragutina Tadijanovića, Rastuše – Šuma Stiborova – pl. dom Đuro Pilar PD Dilj gora, Slavonski Brod
15. 4.	Hodanjem k zdravlju, Dan PD-a Dubovac Karlovacko Pokuplje, pl. kuća Zvonimir Plevnik (Kalvarija): Vinica (Duga Resa) – Dragojla Jarnević (šuma Kozjača) – pl. kuća Zvonimir Plevnik PD Dubovac, Karlovac	23. 4.	20. proljeće na Bilogori Bilogora, pl. dom Kamenitovac HPD Bilogora, Bjelovar
17. 4.	4. Biciklijada u spomen Dejanu i Daliboru Jušići – Čavle PD Obruč, Jelenje	27. – 30. 4. 15. pohod na Mljet Mljet PD Mljet, Govedari	
17. 4.	Susret planinara na Uskrnsni ponedjeljak Samarica HPD Garjevica, Čazma	29. – 30. 4. DANI HRVATSKIH PLANINARA Mljet HPS, Zagreb i HPD Mljet, Govedari	
17. 4.	Dan Varaždinskog planinarskog puta Čevo, pl. kuća Ledinac HPD Dugi vrh, Varaždin	29. 4.	Pohod »Proljeće u Šumi Stiborovo« Rijeka, predjel Bivio PD Kamenjak, Rijeka
17. 4.	Uskršnji ponedjeljak u klancu Šokot Kalnik, potok Šokot – Mali Kalnik – Gornja Rijeka PD Kalnik, Križevci	1. 5.	Proslava praznika rada na Strahinjščici Krapina – pl. kuća Na Strahinjščici PD Strahinjčica, Krapina
17. 4.	Uskršnji ponedjeljak na Sisolu Učka, Brseč – Sisol PD Pljusak, Rijeka	1. 5.	21. međunarodni dan pješačenja Pazin PD Pazinka, Pazin
22. – 23. 4. Pohod po Jaskanskom planinarskom putu Žumberak i Samoborsko g., pl. dom Žitnica, Japetić HPD Jastrebarsko, Jastrebarsko		1. 5.	20. planinarski pohod VRA »Bljesak« Planinarski put VRA »Bljesak«, Novljansko brdo, Novska PD Zmajevac, Novska
22. 4.	25. Rusov pohod na Medvednicu Medvednica: Bliznec – Njivice – Hunjka – Sljeme – pl. dom Runolist; Pile – Hunjka – Sljeme – Runolist PD Ericsson-Nikola Tesla, Zagreb, Zagreb	2. – 6. 5. Festival planinarstva Omiš i Omiška Dinara PD Imber, Omiš	
22. 4.	Pohod povodom 35. godišnjice HPD-a Gradina Planinarski put Konjčina – Ivanščica HPD Gradina, Konjčina	7. 5.	80. obljetnica HPD-a Cesograd, Klanjec Cesarska gora, pl. kuća Cesograd HPD Cesograd, Klanjec
22. 4.	10. godina PD-a Špičunak – Uspon na Špičunak Špičunak – park šuma Golubinjak PD Špičunak, Lokve	7. 5.	7. planinarski pohod »Pinklec na pleča« Samoborsko gorje: Sveta Nedelja – Okić PD Pinklec, Sveta Nedelja
22. 4.	III. planinarski križni put Brod Moravice PD Vršak, Brod Moravice		

Testirano sa srcem.

Naš DNK: istinski alpinizam. Naš laboratorij: planine. Naše proizvode podvrgnuli smo opsežnom sistematskom pregledu u sjeni veličanstvenih planina Eiger, Monch in Jungfrau. Dijagnoza: povišen puls zbog švicarske kvalitete. Nuspojave: pojačano izlučivanje endorfina i adrenalina. Sada sve ovisi o Vama – iskusite novu Mammutovu kolekciju.

www.mammut.ch

Kento Jacket Men

Ridge High GTX® Men

Trion Pro

MAMMUT®

Absolute alpine.